رۆژنامەیەکی هەفتانەی گشتی‌یە

دەزگای گشتی چاپەمەنی‌و بلاوکردنەوە دەری ئەکـا

لەجیاتی سەرنوسـەر :
مونذر عریم

هاوکاری

التضامن

دەرکردنی بالویزی ئیران لە بەغـدا

پاش ئاشـکرا بوونی دەوری چـەپەلی حکـومەتی شاهەنشای بەکری گـیراو لەو پیلانەی دژی شـورش ریك خـرا .. حکومەتی شـورش بریاری دەرکردنی **بالویزی ئـیرانو چەند کاربەدەستیکی تـری** بالویزخانەی ئیرانی دا لە بەغـدا .

زمارە ٣ هەینی ٢٣ـ١ـ١٩٠ سالی (١) نرخی ٢٠ فلـس

جەمـاوەری بەغـا خوپیشان دانیکی مەزنی کرد بۆ پشت‌گیري شورش

سەرەکٌ بەکر ئەلی : شـورش بۆئەوە بەرپاکرا بمێنێتەوە

جەماوەری گەل لەبەغـدا دوینـی خوپیشاندانیلی گەورەی ڕیك خسـت بۆ پشـت گیری شـورشو دەر برینی شادمانی خوی بـە بۆنەی گۆرکردنی پیـلانی کونەپەرستی نارەوا وە کە لە لایەن ئیمپریالزمـە وە ریك خرابو بۆ لیـدانی دەست کەوتەکانی گەل . وە لە پیش خۆپیشـان دەرەکانـەی تەرمـی دوو شەهید بەرێ ئەکران کـە بونە قوربانی بەرگـری کردن لە شورشو دەسـت کەوتەکانی . دیسان لـە گەل خۆپیشـان دەرەکانا ماموستایان محمد سلمان ئەنـدامی فەرمـاندەی نەتەوایەتی پارتی بەعسیو عبدالله سلوم سـامرائی فەرماندەی شورشو وەزیری

دەوڵەت بەشـداربون وە خوپیشـان دەرەکان بەرەو کوشکی کۆماری چـون، لەوێ سەرەکی قارەمـان ئەحمەد حەسەن بەکـرو لێ پرسراوە گـەورەکانی تری شورش پیش وازیان کردنو سەرەکٌ بەکر ووتاریکـی گرنگی دا تیـا بەهیـزی شـورشی سەلماندو ووتی شورش بویە بەرپ کراتـا بمێنێتەمـە ، وە هـەر ئەمێنێتەوە » ، وە سـەرەك ئاشکرای کرد کە شـورش بەهیزە و ایپلان گـیران خویان ناگرن لە بەر هیزو توانای مـەردانـەی گـەلی شورشدا، ئەمەو جەماوەری گـەل داوای زیاتر توندی شورش گیرانەی ئەکرد دژی تاوان باران .

لە ئاسۆی ئەرخەوانی دا

ئەم پیلانە گلاوەی دوایی ئیمپریالستەکانو نوکـەرە ئەلقەلەگوێ‌یەکانی ئەلقەیەکی ترە لە زنجیرەی پیـلانو تەگبـیری چلیس‌یان دژی میللەتەکەمان ، وە بێ‌گومان دووا پیلانیان نابێ لـە پێناوی گەرانەوەی دەسەلاتی لە کیس چوی جارانیـانو پاراستنی بەرژەوەندی‌خویان کە شورش بەو هەنگـاوە پێشکەوتوانەی بـە توندی لێ‌ی‌دان .

بویە ئیەرو زیاتر لـە هەموو کاتێکی‌تر پێ‌ویستە هێزە نیشـتمان پەروەرو پێشکەوتووەکانی میللەتە‌کەمان لەبەرەیەکی نیشتمانی یەکگرنو هەولو کوششـی پیروزیان یەکخـەن ، وە بەووردی دوژمنانی میللەت لـە کونەپەرستو بەکرێ‌ گیراوو دەرەبەگو سەرمایە دار دەست نیشان‌بکەن ، وە دوستانی میللەتو بالەکانی بزوتنەوەی شورشگێری لـە عیراقەکەمان سەرکەوتوانـە ئامادە بکەن بۆ بەرگـری یەکی

سەرکـەوتوانەی ئـەو پەلامارادنـە دوورندانـەی ئیمپریالیستەکانو نوکەرە‌کانیان ئەیدەن .

ئەم راستی‌یە روژ بە روژ زیاتر ئاشکرا ئەبێت کـە بەرەی دوژمنانی میللەت بە هێزەو ڕێکخراوەو دامدەزگا بوگەنەکانی ئیمپریالیزم لـە روژهەلاتی ناوەراسـت

بروانە ل ١٤

پێ‌شێل کردنی پیلانێکی کۆنە پەرستی

لـە ڕۆژی چوارشـەمەی ڕابوردوو دا « ئەنجـومەنی فەرماندەی شورش، چـەند بەیانیکی گرنگـی بلاو کردەوە ، کـە لـە بەیـانی یەکەم دا ، پێ‌شیـل کردنی پیلانیـکی کۆنەپەرستانی ئاشکرا کرد ، وە بەیانـە گرنگەکـەی ئەنجومـەنی فەرماندەی شورش ئاشکرای کرد کە دەستەیەکی سـەر لێ شیـواوی ڕەپەسەنـد ویستی لـەڕۆژی چـوار شەمەی ڕابوردوا پیـلانیکی نارەوا بگیری ، بە مەبەستی لیدانی حکومەتی شـورش گیری نیشمانی‌و زیان دان لە دەسـت کەوتـە پێش کەوتوەکانی شـورشی ١٧ی تموزی پـیرۆز . دیسـان بەیانەکە سەلماندی کە ئـەم پیلانەو پیـلان گیرەکان کەوتنە بەر لیـدانی توندی شورش‌و پلانەکەیان هـەر لەسەرەتادا پێ‌شیل کـرا ،

ئەمە تەواوی ئەو بەیانەیە لە ڕۆژی ٢١ی کانونی دووەم دا ئەنجومـەنی فەرماندەی شورش بلاوی کردەوە :

ئەی گەلی مەزن :

لە شەوی چوار شـەمە ٢٠ ـ ٢١ ئەم مانگـەدا دەستـەیەکی قین لـە دلی تاوان باری دەست تێکـەل لەگەل بێگانەو بۆ مەبەستی نارەوای خۆپەرستی ویستی دەست درێژکات بۆ سـەر شورشی ١٧ تموزی نەمر ، کە بە پشت گیری جەماوەرو پێش‌کەوتن خوازی‌و توندی شورشـی گیـرانەی لانەی ئەمپـریالـزمو کۆنەپەرپەستی‌و صهیـۆنی‌و

بروانە لاپەرە (١٤)

تاوان بار محمد رشید جنابی

ری‌ رەوی هاوکاری

پیلانەکانی میری تارانی نۆکەر کاروانی شۆڕشەکەمان ناوەستێنێ

لە شورشی ١٤ تەمووزی پیروزەوە تاکو ئیستا میری تارانی نوکەرو بە فرمـانی ئاغـاکانی ، ئیمپریالیستە ئەمریکی‌یەکان ، وەکـوسەگی هار بەربونەتە گیانی عیراقمان ، ئەم پەلاماردانـەدوورندانەو هێرشە نارەوایانە بەشێکی لـە جیابوونـەوەنەهاتووی ئیمپریالیـزمی جیهانی‌یە بو بەرهەلسـتی‌کردنی بزوتنەوەی رزگـاری خـوازی میللەتانو بوتەگەرەنان لە ڕێگای کاروانی هەرە بەرەوپێش رویشتووی‌میللەتان ، بەشێکە لەو پلانە چلیس‌و بوگـەنانە بـوچەسپاندنی بوونی‌بنکەکەیان ئیسرائیلی تاوانبار ، بەشێکەلەو جموجولیە کونەپەرستانە بو دامرکاندنی بزوتنـەوەی‌شورشگێری پێشکەوتووانەی عەرەبی‌و کـوردی‌و فارسی‌و تورکی لە ناوچەکـەمان ، بەشێکە لە بزوتنەوەی رەددەلە جیهانی ئیمروان کـە ئیمپریالیستە تاوانبارەکانی ئەمریکی سـەرکردایـەتی ئەکـەن .

وە ئەگەر ئەم راستی‌یەشتێکی ئاشکرا بێ ئەمرو ، چەن راستی‌یەکی تریش هەن بەرامبەریان پێ‌ویستە دیاری بگرێ . وە بەپێ‌ی ئەی راستیانە رەفتار بکەین لەی راستیانە مەسەلەی کام بەرەین ؟ ئەبێ ئـەوە ئاشکرابێت کە دوو بەرەی

بروانە لاپەرە (١٤)

تاوان بار عبدالغنی راوی

تاوان بار جابر حسن حداد

تاوان بار نظام الدین عارف

تاوان بار صالح مهدي سـامرائی

ئیلینا مودر جنسکایا

نەتەوەکان و مەسەلەی نەتەوایەتی

وەرگێڕی لە عەرەبییەوە - جلال میرزا کریم

دوا کـەوتنی هـەنـدی گەلان لە رووی دەرونییەوە لە هەندیکی تر ، ناگەڕێتەوە بۆ هۆی بایولوژی بەڵکـو زیاتر ئەگەڕێتەوە بۆ چەند هۆیەك کـە لە دەرەوەی وەزعی کومـەلایەتی ئـەو گەلەوە دیێتو زوری کـەم کار ئەکاتە سـەرنیو ئەیگورێت • لە بەر ئـەوە زانا بورژوازیەکان وای بلاو ئەکەنەوە کە « گـەلانی پیشکەوتوو میشك کراوە » بانگ کراون بۆ ئـەوەی یاریدەی « گەلانی دواکەوتوو » بدەن • بەم جورە خاوەنی ئەم بیرو باوەڕانە بیـانور حەق ئەدەن بەدەسـت ئیمپریالی یەکانەوە بۆ ئەوەی بەناوی « یاریدە » وە دەست بخـەنە کاروباری هـەندی وولاتی تازە پێگەیشتووەوە • زانای دەرونی - کومەلایەتی « ج • وتنرینجر » لـەم بارەیەوە ووتویەتی :- « کەئەلێین (دواکەوتوو) مانای ئەوەنیە کە (دەرفەتی تیگەیشـتن) نەمێنێ ••• هەلەیەکی گەورەیـە تێنەگەیشتنی مروڤی رەش بـە هەمیشـەیی دابنرێت ••• بیروباوەڕو پەیامـان ئەوەی کردۆتە پیویست کـە رابەری و ئاراستەیان کـەین بـۆ پلەیـەکی بـەرزتری تیگەیشتن » •

هەموو بیرو باوەڕەکـانی دەروونی دەربارەی نەتەوە •• جۆراو جۆر چاو لە ڕستی مەرزو عیـانەی نەتـەوە ئەنوقینن • وە هەمووی ریگا پاك کردنەوەیە بۆ ئـەوەی بەناوی شارسـتانی یەتو تیگەیشتنو یاریدە دانـەوە مافی گەلانو نەتەوەی ژیـر دەستە هەروا بـە شیلراوی بهیلنەوە •

- ٣ -

تێگەیشتنی مارکسی یەکان دەربارەی « نەتەوە »

زانا مارکسی یەکـان « نەتەوە » بە نیشانەیەکی کومەلایەتی ئەوتۆ ئەدەنـە قەلەم کـە بەستراوە بـە چەند یاسایەکی تایبەتییەوە تیوری مارکسی - لینینـی دەربارەی نەتەوە بریتی نیە لە بیریکی سەرنجدەری دوور لەژیان ، بەلکو بریتییە لـە بەرنامەیەکی زانیـاریانەی ئەوتۆ کە لەسەر لیکولینە-وەی راست بنجی داکوتاوە• پاش لیکۆلینـەوەی مێژووی هیزە بەرهـەم هینەرەکـانو پەیوەندیەکانی بەرهـەم هینان ، پاش ئەم لیکولینە-وانە مارکسی یەکان ئەگەنە ئەوەی بلێن : نەتەوە کومەلە خەلکیکن میژوو پیـکی هینانو لەسەر بنچینەی یەك زمانیو خاكو ژیانی ئابوری هاوبەش دەرکەوتوون لەپال هەستی دەروونیدا کـە بەئاشکرا لـە رەوشن بیری نـەتەوایەتیـانا بەدیـار ئەکەویت •

نەتـەوە نیشـانەیەکی میژوویییە ، نەتەوەکـان لەقوناغیکی تایبەتی پیشکە-وتنی کومەلایەتیدا دەرئەکەون ئەم بزووتنەوەی پیشکەوتنە بە گشتی لە وولاتەکـانی ئەوروپادا لەگەل پێشکەوتنی پەیوەندی سەرمایە داریـدا یەك ئەگرنەوە • بەلام ئەو گەلانەی کە نێچیری زەبرو زەنگی دەولـەتە ئیمپریالی یەکـان بوون لـە قوناغی بۆگەن بوونی سەرمایە دار یدا نەتەوە پیـك ئـەهینن هەندیك گەلیش لەسـەر بنچینـەی پیشـکەوتنی سوشیالیسـتی یانە نەتـەوە پیك ئەهینن •

پیش دروسـت بوونی نەتەوە گـرد بوونـەوەی کومەلایەتی دروست بووە ، وەك خیزانو خیلو تایەفـە یاعەشرەت • تایەفە لەگـرد بوونەوەی هـەندی خیزان پیك هاتبوو کـە یـەك رەچـەلەکیان هـەبوە بەژیانیکی ئابوری هاوبەشەوە پیکەوە بەسترابوون • زیا بوونی ژمارەی خیزانـەکانو پیشکەوتنی پیویستییەکانی بەرهەم هینـانی کومەلایەتی بوونە هۆی گـرد بونەوەی رەچەلەكو خێلو تیرەکان •

دەرکەوتنی خاوەنداریتی تایبـەتیو دروسـت بوونی کومەلی چینایەتی وای کـرد کە پەیوەندی خاوەنداریتـی زەوی جیگای پـەیوەندی خزمایەتیو یەك رەچەلـەکی بگریتەوە • ف• انگلز لەم بارەیـەوە نوسـیویەتی ئەلێت :

« گرد بوونەوەی ئـەو خێلانەی یەك رەچەلەکیـان هەیە لە هەموو شوینیـکا بۆتە کاریکی پیویست ، دوا جار یەکگرتن یانو لـە هەمان کاتیشا توانـنـەوەی خاوەنداریتی خیلایەتی لـە یەك جۆێ لە خاوەنداریتـی تیکرایی گەلا » (مارکسو انگلز ، هەلبژاردەکـان • بەرگی دووەم ، ل ٣٤٠)

ئەم گرد بوونەوە هەریمایە-تی یە لە سەر بنچینەی پتر بوونی هیزەکانی هینـانە بەرهەم یاریدەی بەهیز کردنی پەیوەندی ئابوریو رەوشن بیری نیوان خیلەکانیدا ، وە پەلەی لە یەکگرتنیانا کـرد کە بە هۆیەوە گرد بوونەوەی فراوانتری لیوە پیك هـات کە ئەویش گەلانە •

قەزافي خوی وەزارەتی پێك هینا

عقید معمـر قـەزافي سـەرەکی ئەنجومەنـی شورشی لیبیا لە هەفتـەی ڕابوردوا وەزارەتیکی بـە سەرۆکایەتی خوی پێـك هێنا ، کە بێجگە لـە سەرۆکایەتـی وەزیـران وەزارەتی بەرگریشی بـۆ خوی داناوە • ئـەوەی شایانی باسە لەوە بەر وەزارەتی لیبیا بەسـەرۆ کایەتی دکتور سلمان مغربی بو •

توند بونی جولانەوەی فدائیـە عەرەبەکان

لـە هەفتەی ڕابوردودا جولانـەوەی فدائیـە عەرەبەکان دژی صهیۆنیـە داگیرکەرەکان بەتونـدی بەردەوام بو ، وەگـەلی هیرشی سـەر کەوتوانەیان کردۆتە سـەر بنکەو ژێر دەستەکانی ئیسرائیـلو زیانیکی زۆریان لە سـەرو مالیان داوە •

وەستاندنی پەیوەندی بەینی موسکوو واشنطن سەبارەت بە ڕۆژهەلاتی ناوەراست

لە هەفتەی ڕابـوردوا بلاو کرایەوە کە پەیوەندی دوو قولی بەینی یەکیتـی سوفیـەتو وولاتـە یـەکگرتوەکانی ئەمریکـا سەبارەت بە مەسەلەی رۆژ هەلاتی ناوەڕاست وەستێنرا دوای ئـەوەی یەکیتـی سوفیەت ەمو یاداشتەکانی ئەمریکای لەم بارەیەوە رەد کردەوە •

پێزانینی نەخشەیەکی نوێی صهیۆنیەکان

لەم هەفتەی ڕابوردو دا ، ئاشکرابو کە نەخشـەیەکی نوێی ئیسـرائیل دەسـت کراوە بەجێ بەجێ کردنی ، ئەویش ناردنی فلسطینیکانە بۆ بـەرازیلو دەولـەتانی ئەمریکـای لاتینی ئـەم نەخشـەیەش بالویزەکانی عەرەب لەبەرازیل ئاشکرایان کـردوە ، وە ووتویانـە بەرازیل یارمەتی ئەم کـارە نارەوایە ئەدات ، هەروەهـا چەند دەولەتیکی عـەرەب نارەزایان لـەم بارەیەوە داوە بە بەرازیل •

بانگێك

داواکارین لە هەمـوو نووسەرانی کورد ••بتوانن لە ریگای ئەم رۆژنامـە هەفتەیییەوە خزمەتی ویژەو میژوی نەتەکەمان بکەن •• لاپەرەکانی ئەم رۆژنامەیـە هەردەم کراوەیە بۆ خامـەو زادەی بیری هەموو ئـەو کەسـانەی سەربەرزیو پیشـکەوتنی وولاتیـان مەبەستە •

پاشماوەی [لەناخی ••

بەلام ئیمە •• نـەوەی ئیستا

گیژاوی بیریك ئەمان با

یان ئەبێ گیان بەختـی

کوردبین

یان دوژمن بین

ئەگینا ، هەتا هەتایە

جولاندنمان لەدەست نایە

ئەبێ بمرین ••

نەشـوێرین هەربشلێین

کوردین •

خەزنە

ناونیشانی هاوکاری

بەغدا - وەزیریە

نزیکی پـردی ئاسـنین

دامەزراوی گشتی ڕۆژنامـە گەریو چاپەمەنی ، دەزگای چاپەمـەنیو بلاوکراوەی کوردی ••

ڕۆژنامـەی « هاوکاری »

تلفون ٦٩٧٢١

کۆبونەوەی قوتابیـانو کریکارانی توکیو دژی کۆنەپەرستانی ئەمریکاو یابان

لە ١٧ کانونی دووەم لەباغی هیبیا لە توکیو زیاتر لـە ٢٠،٠٠٠ قوتابیو کریکاری یابانی کوبونـەوە یەکیان ڕیك خست ، دژی کۆنەپەرستەکانی ئەمریکـاو یابان کە ئەیانەویت بنکەی[ئوکیناوا] بپاریزن ، وە لە کۆبونەوە کەدا بە توندی پشت گیری کردنی گـەلی ئوکینـاوایان دەربری وە وبریاریان دا لەسەر درێژدان بەخەباتی خۆیان لە پێناوی ووردو خاش کـردنی سیاسەتە دوژمنایەتیو شەرخوازیەکەی کۆنەپەرسـتانی ئەمریکاو یابان ، وە قوتابیـەکان هیرشیان بردە سەر ئەو پیلانەی لەلایەن نیکسونەوەدانراوە بۆ دەست بەسـەرا گرتنی ئوکیناوا ، کە ئەمە لەبنەرەتەوە بۆ پـەرەپی دانی پیلانەکـانی ئیمپریالزمی ئەمریکـایەو بەردەوامی سیاسـەتی دوژمنانەی وەڕونیان کردەوە کە مانەوەی بنکـەی ئوکیناوا بۆ بەرپاکردنی شەریکی نوێیە لـە ئاسیا ، وە دوای کۆبونەوەکە خۆپیشاندانیکی گـەورە بەشەقامەکانی توکیودا کـراتا گەیشتنە بەردەم بالویز-خانەی ئەمریکاو هـەموخوپیشان دەرەکان هاواریان ئەکرد « بابروخێ پەیمـانی ناوبراو بە « ئاسـایشی ئەمریکاو یابان » •

کورتەیەکی ژیانی

ڤلادیمیر ئیلیتش لینین

لە سالی ١٨٩٤ لینین دانراویکی زور گرنگی نوسی لەژێر ناوی « دوستەکانی میللەت کێن‌و چون خەبات ئەکەن دژی سوشیالیستە دیموکراسی یەکان ؟ » • ئەم دانراوە دژی میللی‌یەکان (الشعبیون) بو کە لومەلی لە روشە نبیرانی شورشگیر بوون‌و باوەریان وابو سەرمایەداری لە روسیا پێش ناکەوێت‌و روسیا ریگایەکی تایبەتی ئەگرێت ، کە جیاواز ئەبێ لەو جورە پێشکەوتنەی وولاتانی تر وە دەوری مێژوویی چینی کریکارانیان ئینکار ئەکردو جوتیارانیان بە هێزی شورشگیری سەرەکی‌یان ئەزانی‌و ئەیان ویست ئامادەیان بکەن بو راپەرین دژی حوکمی قەیصەری موتلەق ، وە لەپێناوی ڕێکخستنی جوتیارەکان ئەم روشەنبیرە شورشگێرانە ئەچوونە ناو میللەتەوەو لەناو دێهاتەکان ، بویە ناو نران بە « میللی یەکان » جوتیارەکانیش زور باوەریان بەقسەی میللی‌یەکان نەبوو •

کاری لینین لەم دانراوە هەر برێتی نەبوو لە رەخنەگرتن لە ئەیدولوجیەتی میللی یەکان ، بەلکو لەنێوان هەموو مارکسیەکانی رووس یەکەم کەس بوو کە بە قوولی ئیسباتی دەوری مێژوویی چینی کریکارانی روسیای کرد وەکو هێزێکی شورشگێری سەرکردەی پێشرەوی کومەل ، لینین یەکەم کەس بوو کە باوەرە هەرە مەزنەکەی دارشت ، باوەری هاوپەیمانی چینی کریکاران‌و جوتیاران ، ئەم هاوپەیمانی‌یە کە بەهیچ جورێك نایەتەدی بەبێ رامالینی بنەرەتی قەیصەریەت‌و خاوەندکانی زەوی وزارو بورژوازیەت ، وە بەبێ دامەزراندنی حوکمی چینی کریکاران‌و دامەزراندنی کومەلێکی نوێی کومونیست•

لەهەمان سالدا لینین دانراوەیەکی‌تری نوسی لەژێر ناوی « ناوەروکی ئابووری ویست ئارەزوی میللی‌یەکان وە رەخنەکەی (ستروفیە) لە پەراوەکەی » •

لەم دانراوەشی ، لینین دژی میللی‌یەکان تەنها نەبوو بەلکو دژی « مارکسیزمی رەوا »ش بوو ، « مارکسی‌یە رەواکانیش » کومەلێکی روشەنبیرانی بورژوازی بوون، بیروباوەری مارکسیزم یان لەو روژنامانەدا بلاو ئەکردەوە کە لە ژێر چاودێری قەیصەریەت دەر ئەچوون‌و هەولیان ئەدا مارکسیزم بەشێوەیەکی وا بلاوبکەنەوە کە گونجاو بێ لەگەل بەرژەوەندی بورژوازییان‌و ناوەروکە شورشگێرەکەی وون بکەن •

لینین بە تەوژم خەباتی شورشگیرانەی ئەکردو بیروباوەری مارکسیزمی بلاوئەکردەوە لەناو کریکاران بەیانات‌و ووتاری‌بو ئەنوسین نامیلکەی بلاوئەکردەوە ، وەبەشێوەیەکی ئاسان‌و سادەی ئەنوسی بو ئەوەی خوینەری سادەو رەمەکی مەردەم لەو نوسینانە بگات باری ژیانی کریکاران‌و زروفی نالەبارو ناخوشی ژیانیان رون ئەکردەوەو چونیەتی ئەو چەوساندنەوە دورندانەی کریکاران لەلایەن چەوسێنەرە سەرمایەدارەکانەوە دیارئەکردو چونیەتی خەباتی چینی کریکاران لەپێناوی رزگاری رون ئەکردەوە •

بەو زانینە قوولەی مارکسیزم‌و ئەو تواناو زیرەکی یەی لە تەتبیق کردنی لەسەر باری روسیاو باوەری پتەوی بەسەرکەوتنی مەسەلەی کریکاری‌و بەلیمەتی‌و ژیری وەکو رێکخەر ، ئەمانە هەموو لینین‌یان کرد بەسەروکی دان پێ‌نراو لەلایەن هەموو مارکسییەکانی پوتر سبورگەوە •

ماویەتی

سەدەی شارەزابوونی زیاتر لە پیشەیەکی

ئامانجی فیربون لەکۆنا ئەوەبو قوتابێ شارەزایەکی زۆر پەیاکات دەربارەی باسێکی دیاری کراو تا لە دوایا لەم ڕێگایەوە بتوانی نانی ژیانی پەیدبکات ، وە ئەوسا ژیانی مرۆڤ کرابو بە دوو بەشەوە : بەشێك بۆ دەست کەوتن ، بەشێك بۆ سود وەرگرتن لەو دەست کەوتەیە ، هەتا بەر لە قوتابخانەش ، کاتیك خەلکی خوی خەریك ئەکرد بەفێر بونی پیشەیەکەوە نانی لەدوا وە بخوات ، وە لە مندالیەوە ئەخرانە بەر وەستایەك هەتا فیر ئەبون ، دوای خویان دەستیان ئەدایە ئەوپیشەیەو بەدرێژێ ژیانی لە سەری ئەڕۆشتن بەبێ ئەوەی بتوانن پەرەی پێ بدەن و پێشی بخەن •

بەلام لە چەرخی نوێدا ، هەست ئەکەین بەوەی پیویستمان بەفیر بونی زیاترە ، بەتایبەتی لە قوتابخانەو دانیشگاکانا ، وە لە جەنگی جهانی یەکەمەوە مرۆڤ هەست بەوە ئەکات پیویستە شارەزای لە ڕویەکەوە زیاتر هەبێت کە لەوانەیە ئەو شارەزایە زۆرە تەنیا لەقوتابخانەوە فیری نەبێت • یان هەست بەوەکرا وە کە زۆر هەن ناتوانن لەبەر زروفی مادی‌و خوی خەریك ئەکرد بەخێر کۆمەلایەتی ناتوانن بەردەوام بن لە فیربونی قوتابخانەو ئەیانەوێت پیشەیەك لەژیان فیر ببن خویانی پێ‌بژینن ، لێرەوە دوو بیر هاتنەکایەوە، بیری فیرکردنی گەورە ، یان پڕکردنەوەی ئەوکەمیەی لەژیانیا وە دوای تەمەنی خویندن هەستی پێ‌ئەکات‌و شارەزای قوتابخانەیان دانیشگا سودی پێ ناگەیەنیت ، وە بیری دووەم مەشق پێ‌کردنە بۆ پڕکردنەوەی نا تەواویەکانی بەرنامەی قوتابخانەو دانیشگا لەڕوی زانستی‌و پیویستیەکانی ئیش کردنی بەراستی‌وا کە لەوانەیە بەخوێندن ئەوشارەزایە نەدات وەك بەئیش کردنی ڕاستی ئەیدات •

وە بەسەرنج دانیکی گشتی ئەم ڕاستیانە ئەگەینە ئەوەی : مرۆڤ لە نیوەی دووەمی سەدەی بیستەم دا هەموو تەمەنی بەفێر بوونەوە بەسەرئەبات‌و خوی شارەزائەکات ، بەم‌جورە وەستان ، یان فیربونی تەنیا پیشەیەك دوای هات‌و فراوان تر بو بۆ چەند شارەزایەك• لەبەر ئەرە لەسەرمانەخۆمان لەگەل ئەم گۆڕانە مەزنەدا ڕابێنن • وە وزەو توانامان هەبێت لەگەل ئەم گوڕانەدا بڕوین ، بۆ ئەوەی هەست بە بەختیاری ئاشکراو راست بکەین لەو پێش کەوتنەی مرۆڤی ئەم سەدەیە پێ‌ی ئەگات •

« **وەرگیرانی هاوکاری** »

ڕۆشنبیری گشتی

گرنگ لەفیربونا ، ئەوەنیە تەنیا فیربین ، بەلکو گرنگ ئەوەیە بزانین چۆن فیر ئەبین ، وە شارەزایمان بۆ فێربون لە چ سەرچاوەیەکەوە وەرئەگرین ، وەچۆن سود لەو فیر بونەمان وەر ئەگرین ، لەم سەدەیەدا ، هەنگاو بەرەو ئەم ڕاستیە ئەنرێت ، زیاتر لە هەمو شتێکی تر ، مرۆڤ بە درێژای ژیانی بەدوای شارەزای زیاترا ئەگەری ، لەرەتاوە تاکوتایی خوی فیرئەکات و حەز ئەکات شتی نوی‌و نوێ تر فێر ببێ •

پاشماوەی زمادری پێشو

ج – پێشرەو ڕێکخستن‌و بەکگرتن‌و ئیلتزامە ، جونکە تاکە تاکەی خەڵك سەرکردایەتی خەبات ناکەن ، هەروەها جەماوەری نەرێکخراوو ناموڵتەزمیش ناتوانێ بەو سەرکردایەتی‌یە هەسێ، بەڵکو سەرکردایەتی جەنگی خەبات جەماوەرێکی ڕێکخراوی یەکگرتوی موڵتەزم ئەکا ، هەر کەسێك قوربانی بە بەشێك لە بیروباوەری تایبەتی خۆی‌و لەکەسێتی خۆی ئەدا لەپێناوی ئەو هێزە گشتی‌یە کە پێك دێت لەئەنجامی یەکگرتنی هەموو خەڵکەکەو لەپێناوی ئەو سەرکردایەتی‌یە کە دوروست ئەبێ ٠

٥ – کەواتە پێشرەوە ، **شتێکی جیاکراو یا دوورەو** پەرێز نی‌یە لە جەماوەر ، ئەگەر وانەبێ دەوری پێشرەوایەتی نابینی ، جونکە ئەوسا پێشرەو ئەو بەشەیە لەجەماوەری تێگەیشتوی ڕێکخراوی بەردەوام لە تیکوشان‌و خەباتا لە هەموو کاتیکا ، بویە پێشرەو نابێ خوی بەزلتر بزانێ لەجەمارەر چونکە بەوکارە خیانەتی هۆی بوونی خوی ئەکا ، هەروەها نابێ پێشرەو پەیووەندی بپچرێ لەگەڵ میللەتا ، جونکە واتای پێشرەوایەتی بزرئەکات ٠ وەنابێ پێشرەو زوریاکەم لە بنکەکانی جەماوەر دوورکەوێتەوە ، ئەگینا ئەبێت بەسەرکردایەتیکی دوور لە میللەت هەروەها نابێ دەوری سەرکردایەتی خوی لە بیربکاو لەدوای جەماوەرا بروات ٠

لەبەر روشنایەتی ئەمە ، پێشرەو بەشێکە لەمیللەت ، نە لەو بەزرترەو نەخاوەنی دەسەلاتە لەسەری ، بەڵکو پێشرەو بەهۆی تێگەیشتنی‌و ڕێکخستنی‌و مارەسەکردنی خەبات ، سەروکی جەماوەرە

لەبیروباوەری پێش کەوتوازی پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالیستی

لەناوەوە نەك لەدەرەوەی جەماوەر ٠

٦ – ئەمە، ئەوە ئەگەینێ کە جیاوازیێکی ئەوتو نی‌یە نیوان پارتی‌و جەماوەر ، واتە نێوان پارتی‌و هاونیشتمانیان ، وەرێرەوی پارتی‌و ڕێرەوی جەماوەر دوو ڕێرەوی جیاوازنین بەڵکو یەك ڕێرەوە ، وە جیاوازی تەنها لەپلەیە واتە پلەی ، تێگەیشتن‌و ڕێکخستن‌و ئیلتزام‌و قوربانی دان‌و بەردەوام بوون لە تێکوشانا ، بەواتەیەکی تر هەر هاونیشتمانیەك کەدژی بەرەوپێش رویشتنی مێژوو زۆران بازی مێژوویی نەبێ بەسراوە بە پێشرەو وە کەم یازور وە بەقەدەر دووری وەیا نزیکی لە رەوشت‌و خۆی پێشرەو ، بویە ئیشی هەرە گرنگی پێشرەو ئەوەیە ئەو جەماوەرە (عفوی)یەی میللەت بگوری بو جەماوەرێکی ڕێکخراو کە لە ئەرکی مێژووی خوی بگات ٠

سروشتی ئەرکی پارتی

١ – تەحدید کردنی دەوری پارتی لەکاتی تیکوشانی سەلبی زورگران نی‌یە ، جونکە برێتی‌یە لە سەرکردایەتی کردنی خەبات لەگەڵ جەماوەردا دژی هەموو ئەو کوسپ‌و تەکەرانەی دێنە ڕێگای پێشکەوتنی جەماوەری میللیەوە ، چ ئەو کوسپ‌و تەکەرانە لە دەسکردی ئیستعمارو نوکەرەکانی بێ‌و ئەنجامی پەیووەندی‌یە چلێسەکانی‌بێ ، وەیاخود لەئەنجامی بوونی میری کونەپەرست‌و چەوسێنەرو سیستەمی دەرەبەگایەتی‌و سەرمایەداری ، وەیا لەئەنجامی دوواکەوتنی باری ژیانی کومەلایەتی‌و روشەن بیری بێ ٠

٢ – بەلام دەوری پارتی کە حوکم ئەگریتە دەست خوی، وەلەپاش سەرکەوتنی شورشی پارتی ، پێویستی بەتەحدید کردنێکی تر هەیە بەتایبەتی کە ئەرکەکانی پارتی زور زیاتر ئەبێت ، وە لەوە نامێنی هەر بەرگری‌و جەنگ بکات لەپێناوی نەهێشتنی ئەو بارەی پێشو بەلکو ئەرکی هەرە گەورە ئەکەوێتە سەرشانی ، ئەرکی دامەزراندنی کومەلێکی پێشکەوتوی نوێ لەسەر بنج‌و بناوانێکی کومەلایەتی سوشیالیستی ، تەنها ئەم ئەرکە پێویستی بە هەول‌و کوششێکی زور هەیە جونکە ئەم دامەزراوە نوێ‌یە دەسپێ ئەکاو هەڵئەستی لە هەندی بنکە کە دروست‌و پەروەردە بووە لە سەردەمی دروواکەوتن‌و دەست بەسەرا-گرتنی ئیستعمارو بوونی چەوساندنەوەو جەورو ستەم هەروەها ئەوکەسانەش کە بەو ئەرکە هەرە گەورەیە هەڵئەستن کەلەو سەردەمانە ژیان ، هەرچەندە دژی باری ئەوسابوون ، بەلام (ترسبات)ی ئەو سەردەمە هەر ماوە لەگەڵیان ٠

ماوەیەتی

بۆ ئاگاداری ژمارە (٥١) ساڵی ١٩٧٠

لە بەرێوە بەرایەتی انحصاری توتنەوە

بەپێی مادەبیست‌وشەش‌و بیست‌و هەشت لەقانونی انحصاری تۆتن ژمارە ٥٤ ساڵی ١٩٥٢ ٠

بریارماندا فروشتنی پاکەتی بیست جگەرەی بۆهەمو جگەرەیەکی بێگانەی لەدەرەوە هاتو بەم نرخانەی خوارە وەبن :

بۆ رێگا دراو بە فروشتنی دەستە	بۆ رێگا دراو بە فرۆشتنی تاك	بۆ جگەرەکیش
فلس	فلس	فلس
١٣٥	١٤٠	١٥٠

بەرێوەبەری گشتی
سەرەکی ئەنجومەنی
بەرێوەبەرایەتی
انحصاری تۆتن
حسن حسین

هەواڵەکانی ناوخۆ

گفتوگوی وزیری تەندروستی لەگەڵ وزیری تەندروستی ئەلمانیا

ڕۆژی یەك شەمەی ڕابوردوو (ماکس سفرین) جێگری سەرەك وەزیران‌و وزیری تەندروستی ئەلمانیای دیمکراتی عیراقی بەجێ هێشت‌و گەڕایەوە بۆ وۆلاتەکەی ، دوای ئەوەی دوو ڕۆژ لە بەغا مایەوە ٠

وە ناو براو سەبارەت بە پەیوەندیەکانی بەینی هەردوو وولاتی دۆست گفتوگوی کرد لە گەڵ دکتور عزة مستەفا ئەندامی ئەنجومەنی فەرماندەی شورش‌و وزیری‌تەندروستی وە سەبارەت بە دانانی بەرنامەیەکی هاوکاری تەندروستی گفتوگویان کردوە ٠

سەرچنار بوبەقەزا

بریار درا بەلا بردنی مەرکەزی ئەزای سلیمانی‌و دروست کردنی قەزای سەرچنار لە شوینی ، ئەم بریارە ئەنجومەنی گشتی محافظەی سلیمانی دای ، لە کۆبو نەوەیەکی هەفتەی ڕابوردوا بە سەرۆکایەتی سیروان جاف جێگری محافظ ، دیسان بریاردراوە ناحیەی سەرچنار لاببرێت و لەجیاتی بکرەجۆ بکرێت بەناحیە ٠

عیراق لە پێ گەشێنکی کریکارانا لە پراگ

لە ٧ی ئەم مانگەدا عیراق لەپێك گەیشتنیکی جهانی کریکاران لەپراگدا بەشدار ئەبێت بەبۆنەی ڕابوردنی چارەکە سەدەیەك بەسەر دامەزراندنی یەکیتی نەقابەکانی جهانی دا ٠

وە بریارە وفدیك بە سەرۆکایەتی محمد عایش سەرەکی یەکیتی گشتی کریکاران نوینەرایەتی عیراق بکات ٠

مامۆستا جبوری لەگەڵ وەزیری ڕۆشن بیری ئەلمانیای دیمکراتی دا

لە ١٣ی ئەم مانگەدا« کلاوس کیزی » وزیری ڕۆشن بیری ئەلمانیای دیمکراتی گەیشتە بەغاو لەگەڵ لێ پرسرا وەکانی عیراق گفتوگوی کرد ، وە لە کۆتایی سەردانەکەیا بەیانیکی ڕۆژنامە نوسی سەبارەت بەو گفتو گویانە بلاو کرایەوە کە ناوبراو لەگەڵ « مامۆستا حامد جبوري » وزیری ڕوشن بیری‌و پروپاگەندە کردبوی دەربارەی پەرە پێ دانی پەیوەندیەکانی ڕۆشن بیری بەینی هەردوو وولات ٠ وە لە کوتایی گفتو گوکانا سەرەکی وفدی ئەلمانیا داوای کرد لەماموستا جبوری و ماموستا زکي جابر جی گری وەزارەتی‌روشن بیری سەر بدەن لە ئەلمانیای دیمکراتی ٠

ئەمەو « کیزی » ڕۆژی دووشمە گەڕایەوە بۆ ئەلمانیا ٠

شارەزکانی

چوار شارەزای نەوتی سوڤیەت گەیشتنە بەغا بۆ ئەوەی لە شریکەی نەوتی نیشتمانی دا ئیش‌بکەن ، ئەمەش بەپێی ئەو پەیمانەی لەبەینی عیراق‌و یەکیتی سوڤیەتدا مۆرکراوە ٠

ئەم شارەزایانە سەبارەت بە لێکۆڵینەوەی تبوگرافی ئەو هیلە نەوتانەی بریارە لەبەینی کیلکەی رومیلەو بەندەری فاودا دایان‌نێن ، کارئەکەن ٠

سوڤیەت لەعیراق

ئەمەو لەمانگی داهاتودا چوار شارەزای تر بەپێی هەمان پەیمان ئەگەنە عیراق وەماوەی ئیش‌و کاری ئەم شارەزایانە لە عیراق ٣مانك ئەخایەنێت کەلەکۆتایا سەبارەت بەم پرۆژەیە ڕاپۆرتیک پیش‌کەش ئەکەن ٠

گیروگرفتەکانی ئایسلەندە

وەرگێرانی هاوکاری لە « نیـوتایمس » ەوە

ئیسلندی وولاتی کانو بورکان ٠٠ وولاتی گیروگرفت. تەکو چەمەی ئبوریو کومەلایەتی دەستکردی رژیمی سەرمایە داری ، لەسایەی ئازایەتی چینی کریکارەوە توانی ئیوی بەردینی ئاگروی بکاتە ئاوەدانیو خاکی وەك کۆی زخالی بکاتە کیلگەو سەرزایی لەوەرگە ٠

زارە ماسی سەرچارەیەکی سەرەکیی گوزەرانو ژیانی دانیشتوانی ئەم دورگە یەیە لە ١٩٤٦ وە تا ١٩٦٦ کەنارەکانی ئەم دورگەیە لە ماسیدا زور بەخشندە بووە ٠ لە سالی ١٩٦٦ بەرهەمی ماسی گەیشتە ١،٢٠٠،٠٠٠ تەن ٠ وە ئایسلندە چوارەم وولات بوو لە ئەوروپادا لە بەرهەمی ماسیدا ، بەلام دەسکەوتی ئەم بەرهەمە هەمووی چووە گیرفانی سەرمایە دار نەوەک بۆ کارو پرۆژەی بێ کەلك بەکار هینرا ٠

ئەم سالانەی دواییدا بەرهەمی ماسی هاتە خوارەوە ئەویش لەبەر ئەوەی دەولەتە سەرمایە دارەکانی یابانو نرویجو ئەمریکاو بیرۆ کەوتنە بەر بەرەکانی کردن لەگەل ئایسلندەدا ٠ لەسالی ١٩٦٨ دا بارستایی ماسی بردنە دەرەوەی ئیسلندە لە سەدا (١٧)ەی هاتە خوارەوە ٠٠ وە ئەم هاتنە خوارەوە یەش ئەمسال پترتر بوو ٠ ئیستا ئەم وولاتە لە باریکی ئیجگار گرانو ناخوشدا ئەژی نرخی هەموو جورە خواردەمەنیەك گران بووە. کەوتوتە ئەوەی زوری کەلو پەل لەدەرەوە بهینی ٠٠ جگە لەوەی کە بی کاری لەهەموو زوویەکی گوزەران ژیانەوە تەشەنەی کردوە ٠ جگە لەوەی کاری کشتوکال لەزم بووانەوە دایەو بەشی زوری جوتیارەکان دیهات بەجێ ئەهیلانو رووئەکەنە شار ٠ لە سالی ١٩٢٠ دا لە سەدا (٤٣)ی دانیشتوانی ئەم وولاتە لەدیها تەکانا بوون بەلام ئەمرو تەنیا لەسەدا (١٥)ی دانیشتوانی تیدایە ئەمەیش بەهوی بەرزبوونەوەی باجو خەراج. نرخی کەلو پەلی کشتوکالەوەیە ٠

دەسەلاتدارانی ئایسلندە بەلایانەوە کە تەنیا ریگە بو دەرچوون ئەم تەنگو چەلەمەیە ریدانە بە سەرمایەی بیگانە بو هاتنە ناو ئەم وولاتەوە ، دیارە ئەمەش تەنیا سوودی بو سەرمایەی بیگانە هەیەو هەرەشەش لە سەربەخویی نیشتمانیو ئابوری وولات هەیە ٠ چوونە ناو کومەلەی بازرگانی ئەورروپەوە ئەمرو جیگە باسی لیدرانی روژنامەکانە ٠٠ ئەوانەی سەر بەم رایەن ئەلین ئایسلندە لەم کارەیا بارستایی ناردنە دەرەوەی ماسی پتر ئەبیو بەرهەمستی تەقەلای نرویجیش ئەکا لەم رووەو هەلگرتنی باجیش لەسەر بازرگانی ماسی لەبەینی دەولەتەکانی ئەم کومەلەیەدا کار ئەکاتە سەر ئابوری ئایسلندە ٠

یەکیتی شوورەوی پەیوەندییەکی بازرگانی گەورەی لەگەل ئەم وولاتەدا هەیە ٠ یەکیتی شورەوی ماسی لەئایسلندە وەرئەگریت بەرامبەر ئەمە ئامیرو تەختەو کەلوپەلی وینەگرتنی بو ئەنیریت ، بەلام ئایسلندە ناتوانیت بەم پەیوەندی یەوە بەستراو بیت ئەگەر چوە کومەلەی بازرگانی ئەورووپییەوە ٠

لە ئایسلندەدا بنکەیەکی ئەمریکی لە (کافیلفاك)دا هەیە کە دەسەلاتدارەکانی ئایسلندە بەرگری لی ئەکەن بەبیانوی ئەوەی سوودی هەیە بو ئابوری وولات ٠

ئەوەی جیگای سەر سورمانە ئەوەیە ئایسلندە سوپایەکی تایبەت بەخوی یا چەکی نیە ٠٠ بەلکو ئەو سوپاو چەکەی لەوولاتایە هەمووی تایبەت بەبیگانەیە

بەرە پیشکە وتوەکانی وولات تیکرا نارازین لەوەی ئەمریکا دەست ئەخاتە کاروباری ناوخوی ئایسلندەوە ، بەلام ئەم بەرانە تا ئیستا لە ناوخویانا یەك گرتوونیو لەسەر بەرنامەیەکی کاری هاوبەش ریك نەکەوتون ٠٠ ئەگەرچی ئومیدیش زور هەیە کە بەرەیەکی نیشتمانی یەکگرتوو پیك بهینن بۆ خەبات لە پیناوی دواروژی ئایسلندەو لەپیناوی گەلەکەیا ٠

سەرۆك بەكر لەگەڵ دەزگاری نەقابەی پارێزەران دا

سەرۆك ئەحمەد حەسەن بەكر سەرپەرشتی گونگرەی پانزە هەمی پاریزەرانی عەرەب ئەکات ، کە لە مانگی داهاتو دا لە بەغدا ئەبەستریت ٠٠
ئەمەش لەلایەن عبدالوهاب محمود، نەقیبی پاریزەرانەوە ئاشکرا کراوە دوای ئەوەی ناوبراو لەگەل ئەندامانی دەزگای بەریوە بەرایەتی نوی پاریزەران چاوی کەوت بە خاوەن بەرزیەتی سەرۆك کومار ٠

وفدیکی کریکاران لە کوردستان

لە ڕۆژی دووشەمەی ڕابوردوو ، وفدیکی یەکیتی نەقابەکانی کریکاران لەعیراق ، سەری دا لە کوردستان بۆ پیك هینانی نەقابەکانی کریکاران لە محافظەی دهوك ، وەفدەکە پیك هاتبو لە سعید جاف سکرتیری پەیوەندیەکانی بەڕیوە بەرایەتی وە حمید سامرائي سکرتیری پەیوەندیەکانی ناوخۆ ، وە فوزی فەرمان سکرتیری پەیوەندیەکانی ریك خستن ٠

سەرۆك بەكر لە رمادی

سەرۆك ئەحمەد حەسەن بەکر لە ڕۆژی دوو شمەی ڕابوردوا سەریدا لە محافظەی رمادی ، وە سەردانەکەی نزیکەی چوار سەعاتی خایان ، وە لەو ماوەیەدا سەری دا لە پرۆژەی کارگەی شوشەو لەگەل ئەندامەکانی ریك خراوی پارتی بەعسي کۆبوە وە ، لەم سەردانەدا دکتور رشید رفاعی وزیری دەولەتو جیگری وەزیری پیشەسازی لەگەل سەرۆك بەکر بو وە بە گەیشتنی خاوەن بەرزیەتی سەریدا لە پرۆژەی کارگەی شوشەی رمادیو فەرمانی دا زوبەزو کاری تیا بکری ، تا زوتر تەواو بیتو بکەویتە گەر ٠ هەروەها سەرۆك لەگەل ئەندامانی لیژنەی نەقابی پرۆژە کە کۆبوەوە سەبارەت بە پیویستیەکانی کریکاران قسەی لەگەل کردن ٠ لە دوای ئەوە پرۆژەکەی بەجێ هیشتو چو بۆ بالەگای محافظی رمادی ، لەوێ لەگەل ئەندامانیریك خراوی پارتی بەعسی عەرەبی سوشیالستی کۆ بوە وە ٠

عەماش هیرش ئەباتە سەر ئەڵمانیای ڕۆژئاوا

فەریق رکنی یەکەم سالح مەهدی عەماش ئەندامی ئەنجومەنی فەرماندەی شورشو وزیری ناوخۆ ، لە چاو پیکەوتنەکەیا لەگەل کلاوس جیزی وزیری ، رۆشنبیری کۆماری ئەلمانیای دیمکراتی ئەلمانیای ڕۆژ ئاوای بەدرندە ترین دەولەتی ئمپریالی باس کرد، وە ووتی : من لەوە دلنیام ئەلمانیای ڕۆژئاوا لە سەر بنبەرەتی نەخشەیەکی ئاشکرا ئەجولیتەوە ، لەبیریکی ئاشکراوە هەلقولاوە ئەویش لەگەل سودی ئیمپریالیە و ناتوانی لەگەل سودی سوشیالستیدا یەك بگرنەوە ، وەعەماش زیاتر ووتی : ئەلمانیا لە بەر گەلی هو ئەتوانی درندەترین دەولەتی ئمپریالی بیت ، یەکی لەم هویانە هەست کردنیەتی بەناتەواوی لەبەربونی ئەلمانیای دیمکراتی ٠

خالد مکی هاشمی لە فرنسا

ڕۆژی دووشمەی ڕابوردوو وفدیکی پیشەسازی بە سەرۆکایەتی خالد مکی هاشمی وزیری پیشەسازی بەغای بەجێ هیشتو چو بو فرنسا و لەویشەوە ئەچی بۆ چیکوسلوفاکیا بە سەردانی کە دوو هەفتە ئەخایەنێ ئەم وەفدە لەفرنسا گفتوگو ئەکات سەبارەت بە کۆکردنەوەی ئۆتۆمۆبیل لە ناوچەی ئەسکندریە بەهاوکاری شریکەی «رینو» دیسان لە پراگ گفتوگو ئەکات سەبارەت بە دامەزراندنی پرۆژەی کۆکردنەوەی « ساحبات » بە هاوکاری لەگەل شریکەیەکی چیکوسلۆفاکیادا ٠

خەباتی ئافرەت

کەی بانوی ماڵ

خوشــکی بەڕێز : ماڵ مەڵبەندی پشوە بۆ پیــاو ژنو منالو هەمو ئەوانــەی خیزانیان لێ پێك دیت ، ئەو شوێنەیە ژیانی خێزانی تیا بەسەر ئەبرێت ، وە کــەی بانوی ماڵ گوڵی ماڵە ، ماڵی بێ کــەی بانوی باش وەك وێرانەیە لەکۆمەڵی ئێمــەدا زۆر ترین ئەرکی ناو مــاڵ ئەستوی کەی بانوی ماڵە لــــە پەروەردەی منــاڵەوە بەرەوشت بەرزی وە هــەتا ڕازانەوەی ماڵو خزمــەتی ئەندامەکانی خێزان ٠ کەواتە ئەگەر ژن لــەماڵا گورجو گوڵ بو ، بــەتەنگ ژیانی خویو خیزانەکــەیەوە هات ، ئەرکی ڕاستی سەرــ شانی بەجێ هێنــــا ، بەختیاریو خوشی ئەخاتە ناو ماڵەوە جا بۆ ئەوەی کــەی بانوی ماڵ بەئەرکی تەواوی سەرشانی هەستێ بەرامبەر بەخویو ئەندامەکــــانی خێزانەکەی پیویستە گورجو گوڵ بێو گرنگی دانی بــە هەمو گەورەو بچوکیك لەناو ماڵەکــــەیا بەدڵسوزیو لەڕویەکی ڕاســتەوە بێت بێکەم تەر خەمی کردن ٠

وەکەی ژنی ماڵ بەم جورە بو بەختیــاری هەمیشــەی ئەخــاتە ماڵەکــەیەوە ، وە پارێزگاری ئــەکــات بــە ماڵەکەیەوەو ئەبێتە هــوی ڕازی کــردنی میردەکــەو منالەکانی ٠

خاتو سعاد خلیل سەبارەت بە ڕەوشتی منداڵو پەروەردە کردنیان ئەدوێت

خاتو سعاد خلیــــل ئیسماعیل وەزیری پەروەــ ردەی بەرزو جێگری وەزیری پەروەردە ئیــوارەی ڕۆژی شەمەی ڕابوردو دوانیــکی گرنگی لــە قوتابخانــەی « دجلەی نمونەیی » داتیــا باسی قوتابخانەو پەیوەندیەــ کانی بەدامەزراوە کۆمەڵایەــ تیەکانی ترەوە کــرد ، وەگەلیك شتی سەربارەت بــە پەروەردە کردنی منــدالانڕون کردە وە ، دیسان باسی پەیوەندیەکانی بــەینی ماڵوقوتابخانەی کرد ٠

دزی لای منــاڵ

هەندیك جار ، منــداڵ شتێك ئەبات ، کــــە هی خویان نیە ، بەڵام ئەمــــە دانانرێت بەدزی ، چونکــە منداڵ ڕاستەو خۆ هەســتی تەواوی نیــە بەرامبــــەر بەوشتانەی خوی خاوەنیەتی وە ئەو شتانەی خوی خاوەنی نیە ، بەڵام پەلاماری شتێ ئەدەنو ئەیبەن ، ئەمە تەنیا لەبــــەر ئەوەی ، ئەیانەوێ وابکەن ، بەبێ ئەوەی بزانن بۆچی ؟! لەم کاتەدا لەســەر دایك پیویستە ، بەقســەی خوش لەمنالەکــە بگەیەنێت ئەوشتــــەی بردویەتی هی ئەونیە ، وە هــــەوڵ بات ڕازی کات بەوەی بیگیریتەــ وە ، یان هــەوڵ بات بوی پەیاکات تا دەســـت دریژ نەکات بۆ شتی کەسی تر ٠

بەڵام لەتەمەنی شەش یان حەوت سالیەوە ، مناڵ ئەگەر شتی یەکیکی کــەی برد ، هەست ئەکات ئەمە لــــە ناڕاستیە وەیــــەو تاوانە ، لەبەر ئەوە لــەم تەمەنــەدا منداڵ ئەو جورە شــــتانە بەدزیەوە ئەکات ، بــــەڵام کەدایكو باوك، یان مامۆستا بەشتی وائــەزانن ، نابێت بکەونە لیــــدانو ترساندنی منداڵەکە ، بەڵکو لەسەریانە هەوڵ بدەن هوی ئەو دزیە بزانن ، لــــەوەنەیە نەبونی بێت ، یان هەست کردنیك بێت بە ناتەواوی پاڵ بــەو منداڵەوە ئەنێت ئەوکــــارە بکات ، لەکاتی وادا پیویستە ژیری لەگەڵ منداڵەکانمــان بەکـــــار بهێن تا دووبارە لەکاری وانزیك نەکەونەوە٠

پێ بکەنە

ژن : لە خەوما سەعاتێکی ئالتونت بۆ کری بوم !

مێرد : باشە لەخــەوی دووهەما لەدەستی کە !

ئەو منالەی هەرگیز برسی نابێت !

منداڵیش وەکو گــەورە ، جیــاوازیان هــــەیە لــەزۆر خوریو کەم خۆریدا ، بەڵام نەخواردن لەلایەن منالەوە ، ئەبێ لە ئەنجامی شــتیك دابێت ، یان نــەخوشی یان بێ هیزی ٠ لەبەر ئــەوە ئەبێت سەرنجی قورســـای منـداڵ بدرێت ، ئەگــەر ئاسای بو ، ئەوە گیروگرفت نیە ، بەڵام ئەگەر بەپێچــە وانەوە بو لەســــەر دایك پیویســتە هــــەوڵ بدات منداڵەکەی بخوات، خواردنی ڕۆژانــــەی بۆ بگــورێت ، چونکە دورنیە ئەومنداڵــــە جورێك خــــواردنی بــۆ نەخورێت بەڵام جۆریکی تر بەپێچەوانەوە ٠

مردنی شازادە

هۆنراوەی
ئەنوەر شاکەلی

ئێــواره بوو ٠٠ دوا فرمێسکی گچێکی شەنگك
ڕژایە سەر تەرمی خنکاوی لە بیر چوون ،
شەوێکی دەم بەپێ کەنین، چاوێکی مەنگك
ئەیڕوانیە شلپەی هەستی بەرەو وون بوون ٠
دیوارە کان، منــاڵەکانی سەرشــەقام
وەکوو شوشەی پاش گەردە لوول ،
گەردێکی خەست ،
تۆزێکی سوور وەکوو ئازاری دڵداری
بەسەریانا وورد ئەباری،
ئاســمــان دڵی سەهۆڵێ بوو،
گــۆڕەکانی ئەو دیوی شــار
زمارەیان تێپەڕ ئەبوو
لە چوار هەزار ٠
ئەو پیاوانەی دوور وڵات بوون کز ئەهاتن
بۆ دانیشتن
لە پەنای چوار دیواری پڕ لە ڕازی سەیر ،
مزگەوت، مزگەوتی پڕ لە کوێر ٠٠٠
لەناکاوا وەکوو شووشە شکاندمی
ئیتر خۆمم هیچ نەبینــی ،
پارچــەی شکاوی گیانی من
پرش‌و بڵاوەی کــرد لەوێ ٠
هەر پارچە یەك هەسنیا ڕێکە ، گزنگی خۆر ،
تریفەی مانگ ئەکاتە جوانترین هەڵبەست ٠
ئەزانن کێ بوون منی والەناو برد
وەکوو شووشە شکاندمی ٠٠ ؟
وەکوو شەوی فێنك خــۆشە ،
ڕەشە وەکوو شــەوی ئازار ٠
خەوێکی زۆر شیرینم بوو لە شووشەدا
ئەژیا وەکوو شازادە یەك بردی، دزی،
شووشـــە کەشی بۆنــەهێشیتم ،
شکاندی، بوو بە فەرهــەنگێ هەڵبەستی جوان ٠

ژیان‌و مردن ٠

هۆمەرسالح

لە کوخیکا بەهەژاری لەدایك بو ٠
هەمیشە بیری لەزەویەکەی ئە کردەوە ٠
چون بیکیلی !؟ بیکات بەچی ؟
هەمیشە چاوەری باران بو !
ئەی‌ویست ٠٠٠ هەمو کات زەویەکەی شین‌بی گاسنی تیابی ٠٠
بەبی ئەوەی هەست بەخوشەویستی‌و دلداری بکات ٠٠ ژنی هینا ٠٠٠
کاتیکی زانی یەکی بو بە هاوسەری ژیانی
زانی ئەم لی‌پرسراوە بەرامبە بە ژیان دنی وە ئەمە ٠٠ پی ئە لین خیزان ٠٠٠
بو بە خاوەنی منال ، ساوای جوان هەستی کرد ئەبــی زیاتر هەول بات ٠٠
بو ئەوەی بیان ژینی ٠٠٠
تەنها هەوا هەلمژین و دانەوە ٠
زەوی کیلان‌و رەنج دان ، بەلی ! تەنیا ژیان ٠٠٠
لە بەر بەیانیکا ٠٠
بەدەم لەرزو تاوە مرد ٠٠٠
لەژیر تیشکی روناکیا نیژرا ٠٠
کوتای هات بە تەمەنی‌و نەما ٠٠
گیانی چوەلای «داد پەروەر» پیی ووت :
من چل سال لە مەو بەر خرامە لەشیکەوە ژیام ، دنیــام دی ٠٠٠
بە هەژاری‌و روتی‌و بەنەزانی
هەتا لاشەکەش خوی
نەی ئەزانی بوچی دروست بوە ٠٠٠
هەوامان هەلمژی ٠٠ خواردمان‌و خواردمانــە وە ٠٠٠٠
گریان‌و پی‌کەنین ٠٠٠
بەلام کە ژیان کوتای هات لە بیر چونیەوە ٠٠
بوین ، مردین ٠٠٠
بەبی ئەوەی بزانین ٠٠
چین ؟ لەچین ؟ بو چین ؟

خۆینەواری خۆشەویست ڕۆژنامــەی « هاوکاری » نیازی هەیە لە بارەگاکــەی‌خویا لە دامەزراوی گشــتی ڕۆژنامــــە گــــەری ، پەرتوکخانەیەك دانبێ ، بۆ ئەم مەبەستە هەمو بویــژو نوسەرو خوێنەوارانی کورد بانك کراون دەستی یارمەتی بۆ درێژکەن بە ناردنــــی چاپــە مــەنی کوردی ٠ وەپێشەکی سوپاس بــــۆ هەمو یارمەتی دەرێك ٠
« هاوکاری »

ویژە و هونەر

گفتوگۆیەک لەگەڵ چیرۆک نووسی کورد «دوکتۆر کاوس قەفتان»

ووتاری ئەمجارە

هیچ گومان لەوەدا نیەکەلەم دووا دووایـیـــەدا ویژەی کوردی گەلیـــك هەنگاوی باش‌و گـــەورەی ناوە لەبەرەو پیش چوون‌و تەنینـــەوەی روخســارو سیمای ئــەو ریبــازە پیشکەوتوە ئەدەبیانەدا کە پیویســتە بزووتنـــەوەی‌ویژەیی گەلەکەمان پەیرەوی بکات‌و لەسەری بـروات ٠ ئەم پیشکەوتنەش لەتەواوی ئــەو جولانەوەیـەدا دەرئەکەویت کــە چاپەمەنی کـــوردی ئەمـرۆ گـــەیشتویەتێ ٠٠ پەڕاو کتێبی هەمە چەشنە بـــلاو ئەکریتەوەو نوسەرەکانمان کەوتونەتە چاپ کردنـــی بەرهـــەمە کانیان‌و گوڤارو روژنامەی کوردی دەرئەچیت ـ ئەگەرجی تائیستە هـەر ـ رزگاری ـ بـەیان ـ وەهاوکاری‌یـــە ـ لـــەپال ئەمەیشا هەول‌و ئیش‌کردنی ئەدیبانمان هەر لەکارایـە بۆپیك هینانی یەکیتـــی ئەدیبانی کورد ٠٠ ئەمانـە هەمووی هۆیەکی هـــەرەگەورەن بۆ پەرە پیـــدانی بزوتنەوەی‌ویژەیی‌و رەوشەن بیریمـــــان ٠٠ وە لەوەش گەورەتر ئەوەیە کە لـــەسەراپای ئەو نووســـین‌و بەرهـــەم‌و بزووتنەوەیەدا ـ ریبازی پیشکەوتوانە ـ بەئاشکرا رووی خـــوی بەخویندەواران بـــکرە بەهەندیـــك لەنـــووسەرانیشمان بەدیار ئەخات٠

ئەوەی لـــــەم بارەیەوەدلسوزیەك نیشان بـــدات ئەبێ لەو تاقم‌و دەستەیـــەبن کـــە لەم روژانەدا زور بەشـــادی‌و دلخوشیەوەئەروانـنە تەنینەوەی کاری چاپەمەنی کوردی‌و لـــەم‌روانینەشیانا هەول ئـەدەن کە ریبازی پیشکەوتوانـــەلەم مەیانەدا بەهیز بکەن‌و زیاترین کەسانی لی‌هاتـــوو بەدەستی لەدەور کۆبکەنەوە ئەم ئەرکەش بەتەنیـــالایەك پیك نایەت ٠٠ بەلکو ئەبێ هەول‌و تەقەلای **هەموو** نووســـەریکی دلســـوزی لەگەلا بێت بۆ دیاری کردنی ئەو ریبازەو بۆ ئـــەوەی بزووتنـــەوەی ویژەیـــی گەلەکەمان شیوەو سیمای پیویستی یەکانی ئـــەم ـ ـەردەمەی ژیانی گەلەکەمان وەربگریت وە بتوانیت ئەودەورە میژوویی‌یە بگیرریت کـــە بەهۆیەوە گەلەکەمان بایەی خوی لە ناو گەلانـــی گیتی‌دا ببینیتەوە ٠

چارەکە سەدەیەک سەربەستیم پەرێ

بـۆ کـــورد

نەبـــڕێ

ئەگەر نووسەر چوار پلەی بەهەنگاویك

ئەوە تۆ زبان‌و دەستی من ببرە

١ ـ یەکەم چیروکت ٠

٢ ـ راتان چیە بەرامبەر ئەو ریبازانەی لە ئەدەبی روژئاوادا پەیدابووە ٠

٣ ـ بەرای ئیوە چیروکی کوردی لـــە چ پلەیە کدایە ٠

٤ ـ ئەو مەرجانە کامانەن کە پیویستە لە چیروك نووسینا هەبێ ٠

٥ ـ ڕاتـــــان بەرامبەر بـــە چیروکی شورشگیری ٠

٦ ـ ئەم چیروك نووسانـــەت بـــەلاوە چۆنە :ـ

حسین عارف، محرم محمد أمـین ، جمال بـابـان ، کاکەمەم بوتاني ، مارف خەزنەدار ، ابراهیم أحمد ، وە محمد مولود (مەم) ٠

٧ ـ لەژمارە (٢) ئەم روژنامەیەدا کاکە مەم بۆتاني لە گفتوگـــو یەکەیا نووسەرانی بە ـ ترسنوك ـ داوە تە قەلەم ، ئیـوە لـــەم بارەیەوە ئەلێن چی ٠

خوینەواری خۆشەویست ئـەم گفتـــو گویانەی « هاوکاری » لەگەل نوسەرە ناسراوەکانی کوردا ئەیکات بەمەبەستی گەیشتنە بـــە ئەنجامێکی ئەوتۆ ســـودی راستەو خو بگەیەنی بە ویـــژەی ئەتەوەکەمان » ٠ ئەوەی نوسەرەکانیش لـەم بارەیەوە دەری ئەبـــرن ٠ بیر‌رای تایبەتی خۆیانـــە ٠ وەلاپەرەکای ئەم روژنامەیە هەردەم کراوەیە بۆ بـــلاو کردنەوەی هەر رایەك کـــە لەم بارەیەوە دەر ببریت ٠

« هاوکاری »

دوکتۆر کاوس لەوەلامی ئەوپرسیارانەدا ووتی :

١ ـ یەکەم چـــیروکم بەناوی « چیروکی لەســـەر کانـــی یـــەك » بوو ، لەروژنامەی ژینا لەسالی ١٩٥٣ دا بلاوم کـــردەوە ئەوسا شاعیری گەورەمان ماموستا گوران سەرپەرشتی ئەکرد ، زۆر هانی دام کـــە لەسەر چیروك نوسی بروم ٠ هەر چەندە ئیستە کــــە ئەیخوینمە گالتەم پێی دیت بەلام لەگەل ئەوەشا هـــەر شانازی پیوە ئەکەم ٠ وە دەربارەی ئەوەی چ ریگایەکی لەنووسینا گرتوە ووتی :

٢ ـ من لەسەر مـرۆڤ ئەنوســـم ، مـــرۆڤ‌و ژیان‌و کومەلیش هەمـــە جۆرو رەنگن ٠ لەبەر ئەوە

کۆمەڵەی هونەری لە کوردستان

لەم دوایەدا ، چەنـــد کۆمەلێـــکی هونــــەری « مۆســـیقاو گـــورانی تەمسیل » لە گەلێ شوینی کوردســـتان پێك هاتون ، وەك سلیمانی‌و هەولـــیرو کرکوك ، ئەم کۆمەڵـــــە هونەریانـــە هونەرمەنـدە ناسراوەکانی کوردستانـــی تیا کۆبونەتەوە ، بـــــۆ ئەوەی بە هاوکاری‌و هەوڵ‌و تەقەلای هەمویان ، هونەری جوان لـــە کوردستان پێش بخەن ، گومان لە وەدا نیـــە، ئەم هەنگاوە لە لایـــــەن هونـــــەر مەندەکانەوە ، شایانی رێزگرتنە ، چونکە جۆلانەوەی هونەری بـــەو جۆرە نەبێت ناتوانی بگـاتە مەبەستی خۆی ، بەتـــای بەتی هونەری نەتەوەکەمان کە لە دەمێکەوە وەك بـــێ خاوەن کەوتوە ، ئەگــــەر بەهەولی پێکەوەی هونـەر مەندەکـــان نەبێــت نابوژێتەوە ٠

لەکاتێك‌دا لە قولای دلەوە پیرۆزبای دامەزراندنی ئـەو کۆمەلە هونەریانە ئەکەین هیوا داریشین بەرهەمیـــان دیار بێت‌و بتوانن بە ئەرکی سەر شانی خویان هەستن‌و پەیامی پیرۆزی هونـــەری جوان بۆ خزمەتی گـــەل بکەیەنە جێگای بەرزی خۆی ئەمەش بـــە هاوکـــاری دلسوزانەی ئەو هونـــەر مەندانەی لەو کۆمەلانـــەدا کۆبونەتە وە یەتـــە دی و هیوا داریشین هەمو لایەك یارمەتی ئەو کۆمەلانە بدەن تا بتوانن جۆلانەوەی هونەر لە کوردستان پەرە پێ بدەن بەتایبـــەتی ئـــەو دەزگـــاو دامەزرا وانـــەی کاروباری پێش خستنی هونەریان لـــە سەر شانە ، رێگا بۆ بـــەر هەمەکانی ئەو کۆمەڵـــــە هونەریانە بکەنەوە کە لـــە کوردستان دامەزراون ٠

هونەرمەند

لەنووسینا بیر لە هیچ اتجاهیك ناكەمەوە · ئەوەی كارم تێ ئەكا ، هەستم ئەورو ژینیو دوایی گەلالە ئەبێ ئەبێتە چیروك

بەلای منەوە ئەو نووسەرەی لەكاتی نووسینا بیر لە اتجاهات بكاتەوە لە سنووری هونەرمەند دەرئەچیو ئەبێتە وەستا ، جا وەستای هەر پیشەیەكی دەستی بێت · چیروك وەكو شیعر بەزور نانووسریت ئەبێ خوی بێت · راشم بەرامبەر ئەو اتجاهانەی ئەمرۆ لە روژئاوا لە نووسین لەهەموو بەشیكی تری هونەرا بە تیژی سەری دەرهیناوە رایەكی باش نیە ئەوەی بۆ ئەوان ئەلوێ بۆ ئیمە نالوێت · چونكە كومەلی هەردولامان زور لەیەك جیاوازن · ئەوان هەموو پلەكانی ژیانیان تاقی كردۆتەوە · سەدە های سالە جورەها بیرو باوەری فەلسەفی لەناویانا هەلقولاوەو ووشك بووە ، كومەلەكەیان دارزاوە بەلام ئیمە لەسەرەتا داین ، كومەلەكەمان – نیازم لەكومەلی كوردە – سەرەرای تەنگو چەلەمەی نەتەوایەتی هەزارو یەك ناتەواوی تری هەیە كە پیویستە هەولدریت چاك بكریتو لەلایەن هونەرمەندەكانمانەوە وینەكانیان بەنووسین بە نەخش كردن دەربخەن ، واتە بە كورتی لای ئیمە (مثل علیا) هیشتا زورە كە نووسەر لێی بدوێو لێی بكولیتەوە و بەر دەمی خوینەوار · بەلای منەوە ئەو نووسەرانەی لە روژئاوا لەسەر (لامبالاة)و (لامنتمی) ئەنووسن لەدلو دەرونو هەستو نەستیاندا لە اسلوبیانا وەكو ئەو سەربڕنو ئەسپیاویانە وان كە لەسەریان ئەنووسن ·

وە سەبارەت بەپلەی چیروكی كوردی دوكتور كاوس ووتی :

٣ – پلەی چیروكی كوردی هیشتا لەسەرەتا دایە ، بەلام بەلای منەوە سەرەتایەكی باش · هەموو ئەیزانین كە لەمیژوودا چی بەمیللەتی كورد نەكراوە ، كەی ریگای پێدراوە ساتیك بەسەربەستی لەخوی بدویت · بگرە بەئارەزووی خۆی بخوینیتەوە · جا ئەگەر میللەتی كورد لەگەل میللەتانی ترا بەپێی پلەی میژوویی بەراورد بكەین ئەبینین ئەم سەرەتای دەست پی كردنە جێی شانازییە · چارەكە سەدەیەك لە سەربەستیم بدرێ بو گەلی كورد ئەوسا ئەگەر نووسەری كورد چوار پلەی بەهەنگاویك نەبری ئەوە تۆ زبانو دەستی من ببرە ·

٤ – من مەرجو سنوور بۆ چیروكی كوردی دانانیم · نووسەر بەرەللابكە بابنوسێ [بێگومان شتی بەجێو باشو سوود بەخش] ئەوساخوی ریگای خوی ئەدۆزیتەوە ، بەلام ئەبێ ئەوەش بلیم كە هەموو چیروكێ پیویستە ناوەرۆكیكی روونی هەبێ ، هەتا لەنەخوشیو كارەساتەكانی میللەتیش بدوێ باشترە · هەروەها دارشتنی ئەو ناوەرۆكە ئەبێ وەستاییو دەستی هونەری تیا بەكار بهینری · لای من اسلوبو بیروباوەرو هونەری دارشتن بناغەی نووسینی چیروكن ·

وە لە بارەی چیروكی شورشگیری یەوە ووتی :

٥ – چیروكی شورشگیری بەلای منەوە تەمەنی كاریان بۆ ئەو روژانەیە كەتیا نووسراوەتەوە ، ئەمەش شتیكی پیویستە بەلام هەرچ چیرۆك نووسیك نەیتوانی چیرۆكی شۆرشگیری بنوسێ ئەوە ناگەێنیت كەچیرۆك نووس نیەو یان ترسنوكە· ئەمرو گەلی كورد لە رووداویكی گەورەدا ئەژێ · بەرای من هەموو كوردیك بەتایبەتی نووسەرەكان ئەم رووداوە كاری تێ ئەكاو لەسەری ئەنوسێ ، بەلام ئەوەی بۆمن ئەلوێ بۆ یەكیكی تر نالوێت · واتە رەنگە یەكیكی تر بتوانێ بەرهەمەكەی بلاوبكاتەوە بەلام من نا · بەكورتی پیویستە هەموو نووسەریك لەم لایەنەوە بەشی خۆی بنووسێت ، من بەش بەحالی خۆم چوار چیروكی كورتم لەم لایەنەوە هەیە یەكیكیان بەم زووانە بلاو ئەبێتەوە كە بەناوی (دیناری ئاغاوەیە)· رەنگە بلێی كەمە ، بەلام من هەر ئەوەندەم پێ كراوە ، رەنگە لەدوا روژا پتر لەسەری بنووسمو رەنگە هەر لەسەریشی نەنووسم · چونكە وەكو ووتم چی كارم تی بكا لەسەری ئەنووسم ·

٦ – رام بەرامبەر چیروك نووسەكان بەكورتی ئەمەیە هەرچەندە لەو براوایەدام كە ئەوەی نرخ ئەدا بە چیروك نوسو بەرهەمەكانی رای ئەمو ئەو نەنوسەرەكانو رەخنەگرەكان نیە ، بەلكو خوینەوار خویەتی ·

حسین عارف وەستایە بەتایبەتی لە چای شیرینا · ئەگەر نووسینەكانی تری وەك چای شیرین بن ئەوە بەحەقو حەقیانەت ناوی وەستای لێ ئەنێین ، ئەمە دیسانەوە باسی چیروكی شورشگیری ئەخاتەوە بەردەم چونكە ئەوكاتەی حسین ئەم چیروكەی نووسی رۆژ لەو رۆژانە بوو كورم ئەویست بویرێ لە خۆشەویستی بدویت · ئەبوایە باس هەرباسی چینی كریكارو دەربەگو بەندیخانەو ریشو سمێل هیشتنەوەو خەباتو تیكوشان بوایە · بەلام سەیر ئەوەیە لەگوڤاری شەفەقا لەناو دەیەها چیروكا كەمن خوم تیا بەشداریم كرد بەچیروكی (خەرمان) ئەو پلەی یەكەمی وەرگرت ، چونكە وەستا یانە داریژرابوو · بۆیە ئەلیم چیرۆك نووسین پیش هەموو شتیك هونەرە !

گومانی نیە مامۆستا محرم نوسەرەی چیروك نووسە · باشترین بەرهەمی لای من سەیرانەكەی ئەزمرە · چونكە لەویدا هونەری بەكار هیناوە ، لەسووچیكی بچوكەوە ئەتبات بۆ ژیانیكی فراوانی مەردمت پیشان ئەدا · ئەمەش لایەنیكی گرنگی چیروك نووسینە ·

كاك جەمال بابان ، خاوەنی زمانێكی دەولەمەندە اسلوبیكی رازاوەی خۆشو بەسازە · ئەوەی نووسیویەتی لەمەیانی هونەری چیروكا ناتەواوی تیایە ، ئەوەی ئەو ناتەواوی یەشی داپۆشیوە وەكو ووتم اسلوبە دل فرینەكەیەتی ·

كاكەمەم ، پیش ئەوەی باسی بكەم ئەمەوی ئەوە بلیم كە ژیان هەمە رەنگو وینەیە ، نووسەریش ئەبێ لە نووسینا هەموو ئەم لایەنانە تاقی بكاتەوەو ئەو وینانە بخاتە بەر چاو بەلام كاكە مەم تەنیا لایەنی شورشی كرتوە · لەبەر ئەوە هەتا چیروكیكی دوور لە شورشی یەوەی نەبینم بەگشتی حوكم بەسەر نووسینەكانیا نادەم · بەلام ئەگەر لەو لایەنە تەسكەوە سەیری بكەین ئەلێین اسلوبی جوانە ، زبانی بەپیتە ، بەلام لەلایەن دارشتنی هونەری یەوە ناتەواوی تیایە ·

كاك مارف من بیناسم نووسەرەو نەك چیرۆك نووس لەبەر ئەوە چیروكەكانی ئەلمان كوردم بەدلینەی لە رووی هونەری دارشتنەوەو اسلوبەوە ناتەواوە ·

ابراهیم احمدیش وەكو بیناسین یەكیكە لە دامەزینەرەكانی نووسینی چیروكی كوردی ، گرنگیتی ئەو لەوەدایە · وە هەتا ئیستاش چیروكی تازەیمان نەدیوە هەتا بلیین (كلاسیكە) یان (وەكو كاكە مەم ئەلی) یان لەسەر اسلوبی نوێ ئەنوسێ ·

محمد مولود (مەم) لەهەموویان زیاتری نوسیوەو بلاوی كردۆتەوە (بێگومان لە روژنامەو گوڤارەكاندا) لەزوربەی زوری نووسینەكانی وەستایی پیشان ئەداو بەلای منەوە یەكیكە لەچیروك نووسە هەرە باشەكانمان ·

دواپرسیار ئەمەوێ ئەوویلیم :

هەركەمێ كەبیەوێ رای تایبەتی خۆی دەربڕێ ئەنوسێ (ئیمە) بە تایبەتی دوا بە دوای ئەوە ووشەی (ترسنوك) نبوسێ · كاكە مەم لەواقعیەتی اشتراكیو كلاسیكی یەت دواوە· حەزم ئەكرد لەپێش هەموشتیكەوە بۆی روون بكردیناوە ئەم دوو شتە چین· چونكە كێ ئەلێ ئیمەی ترسنوك

نەخوینەواریش نین ئەورنكە بەجۆرێو ئیمە بەجوریكی تر لەمەبگەین · ئەوەندەی من بزانم ئەم واقعی یەتی اشتراكیەتە كە بەمناسەبەتو بێ مناسەبەت سەری ئەم خەلكەیان پێدیشانوە هیشتا نەچسپاوەو هەركەسەو هەرتاقمە بەجۆریك لیكی ئەدەنەوە ·

ئیمە لە نوسینا چیروكی كوردی بەگشتی لە سەرەتادایین، ئەو هەمو پلانەمان نەدیوە ونەمان بریوە كەمیللەتانی تر هەتا میللەتە دوراسێ یەكانیشمان پیارو شتون ، لەبە ئەوە دوانی لە تازەو كۆن هیشتازووە · ئەوەی بەزۆری زورداره كیش ئەمە بلێ وبیلیتەوە لەوە زیاتر لاسایی كردنەوە بێت هیچی تر نیە· ئەگینا ئەگەر بتوانین بەراورد لەنیوان دیكنزو مۆم بكەین، لەنیوان توینو همنغواو گوگولو ئیرنبورگا بكەین ، ئەوە لەلی ئیمە بەراورد لەگەل كیدا ئەكەیت· نوسینی چیرۆك زۆرتازەویە ، بەلام سەرەرای ئەوتازەویە، یەش

چای شیرینو پەنجافلس لەنوسینەوەیەنا كلاسیك نین مەنۆچەریش كلاسیك نی یە ·

مەیانی نوسین بەتایبەتی لەسەر ژیانی كوردەواری زۆرە، وەكو مامۆستا گوران ووتویەتی دارستانیكە هیشتا هیچی لێ

نەبراوەتەوە· جائەگەر نوسەرەكان دەربارەی ئەم وینانەی ژیان بنوسن (ترسنوكن)؟ كاكە مەم ئەم تیرە ئەهاوێژی هەر لەبەر ئەوەی توانیوتی كۆمەلە چیروكیكی (شورشگیریتی) بلاو بكاتەوەكە كەسی تر هیشتا ئەم جۆرە چیروكانەیان بلاو نەكروتەوە جا ئەگەر وابێ ئەبێ ئەو چیروك نوسانەی لەزۆر رووخسارو وینەی ژیان ، لەتەنگو چەلەمەی كومەلایەتی مرۆڤ دوواونو

بروانە ل ١٢

هەوالی ویژەیی

● دەفتەری كوردەواری :
كۆمەلی نوسراوی ویژەیو هونراوەی جوانی ژمارەیەك لە ویژەرە ناسراوەكانی كورد بە ناوی « دەفتەری كوردەواری » ەوە دەرچو ، بێگومان هەنگاویكی جوانەو بەردەوام بونی ئەخوازین ·

● زەردەنەی ژیان :
كۆمەلی كورتە چیروكی جیهان عومەرە لەم دوایەدا لە سلیمانی دەر چوە ، بەرهەمی یەكەمی جهان عومەر چیروكیكی وەرگیراو بو چەند سالی لەمەوبەر بلاوكرایەوە ·

● رۆژانەی برنیاریكی فلسطنی :
كۆمەلێك هۆنراوەی محمود درویشە لەم دوایەدا

دەرچوە ، هونراوەكان لە نوشستی خاكی داگیركراوی فەلەستینی ئەدوێ ·

● بژی مرۆڤ :
بەم زوانە كۆمەلی چیروكی چیروك نوسی لاو – كەمال رووف محەمەد بەناونیشانی « بژی مروڤ » دەرئەچێ ، بەرهەمی یەكەمی « باوكی كامی » – كاك كەمال – » شانوی « ببورە » بو ·

● جەمیل رەنجبەر :
دانەیەكی لە «رازو سكالا» پێشكەش كردوە بە رۆژنامەی هاوكاری كە بریتیە لە بەشی یەكەمی هونراوەكانی ناوبراو سوپاسی ئەكەین ·

● زیرگول :
بەم زوانە بەشی یەكەمی هونراوەكانی « سالح عەلی گولی » بەناونیشانی « زیر گول » دەرئەچێ ·

● شانویەكی شیركو بێكەس :
هۆنەری لاوی كورد شیركو بێكەس نوسینی « شانویەكی هونراوەی » تەواو كردوە كە باسەكەی سەبارەت بەنەورۆزو چیروكی راپەرینی كاوەی ئاسنگەرە بەروی زوحاكی خوین ریژا·

● چیرۆكەكانی مەم :
كۆمەلیك چیروكی نوسەری كورد « مەم – محمد مولود »ە بەم زوانە دەرئەچێ ·

چیرۆکی هونراوەی بەناوبانگ

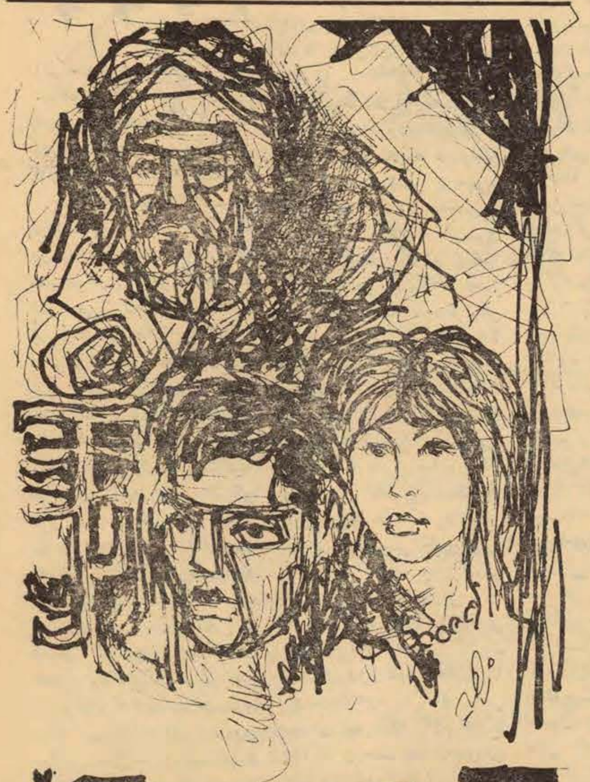

کەریم و ستێ

محمد توفیق وردی

سەرەتا :
لەسالی (١٩٦٣_١٩٦٤) کە لەشاری قەلادزە بووم ئەو سالە ساردو سەرمابوو منو کاك (شعب – حسام الدین طیب) هۆ دەیەکمان لەمالێك گرتبوو کە بێوەژنیکی تیا بوو کە میردەکەی کوژرابوو خەلکی مەر گەبوو وە چەند هەنیویکی لێ قەوماوی بەنان کردنو ئیش کردنی مالان بەخێو ئەکرد بەداخەوە دوو کوڕیشی هەبوو بەلام ئێشیان نەئەکرد ئێمە دلی خومان بەو منالانە ئەدایەوە هەتا بلێی بیوەژنە کەباش‌و بەڕیز بوو کەناوی (حەلیمە) بوو منو کاك شعب (حسام الدین) کە لاویکی بەبزەیی‌و دلپاکی کوردەو زور کەمم دیوە ووها دلسوز بۆکورد ، شەوا نە دائەنیشتین‌و قسەی خوشمان ئەکرد خۆ نابێ هەتامردنیش چاکەی کاك عەبدولای حەمام چیم لەبیر بچیت کە هەمووشەو مقالە بی ئاگری بو ئەناردینە مالەوە ، هەرلە هەمان کاتدا دووبرا (انور) و (جەوهەر) وە بابەشیخ سید احمدو کورەکەی سەربەست ژووریك تریان لەومالە بەکرێ گرتبوو جا شەوانە پیکەوە کۆ ئەبووینەوە شەوێ لەشەوان کاك (جەوهەر) لەبەرخۆ یەوە بەندیکی لە کەریم‌وستی خویندەوە لەسەر شێوەی گۆرانی دروینە ، منیش لێم پرسی ئایا ئەوچیرووکە ئەزانیت ؟ لەوەلامدا ووتی ئەوچیروکە لە وولاتی خیلی ئیمە (دزەیی) ڕووی داو جا هەر وەکوو کاك (جەوهەر) بۆی گیرامەوە وامن لیرەدا ئەی نووسمەوە و تکاش لە خوێندەواران ئەکەم کە ئەگەر کەم‌و کووریەکیان دی بۆمی بنووسن :

سەرگوزەشتی (کەریم و ستی) لە سالی (١٩٤٣ – ١٩٤٤) دا ڕووی داوە لەگوندی (سەید عوبید) کەیەکیکە لەگوندەکانی ئاغایەك ناوی (برایمی عەلۆ) ئەبێت ، (ستی) کچی (مەولود عەفان) ناویکە ، (کەریم) تاکە کوڕی فەلاحێك ئەبێت ناوی (عبداللە) بوە (ستی) کچێ شەنگ‌و شۆخ و قەدباریك‌و خاتوون بوە کە لەناو ناوچەیەدا هیچ کیژێك واجوان نابێت ... لەو لەولاشەو (کەریم) لاێکی بالابەرزو ڕەوشت‌و وخوباش‌و لاوچاك‌و ئازا ئەبێت کەپیاوی پێبشکێنی ئەوکچەو ئەم لاوە پەیمان بەیەك ئەدەن تادەمی مەرگ بۆ یەکتربن لە هەموو کاتێك دا یەکتریان لەبیر نەئەچوو وەجار جارەش یەکتریان ئەدی ...

بەلام ئاغا (برایمی عەلۆ) حەزی لە (ستی) کردبوو ، زۆر جار ناردبوویە داخوازی بۆئەوە شووی پێ بکات بەلام ستی (پێی) ڕازی نەبوو چونکە تەنیا لاوێ کەهەلی بژار دبوو (کەریم) بوو بەس ... ئاغا لەبەر ئەو ڕوو دا وە قینی لەهەر دووکیان هەل گرتوو بڕیاری دابوو کە بەهەر نرخێك بێت ئەو دوو دلدارە بەوەفا یە لەناو ببات ، ئەوە شمان لەبیر نەچیت کە (مەولود عەفان)ی باوکی ستی نوکەریکی پیسی ئاغا بوو ، وە ئەیەویست کە (ستی) شوو بەئاغا بکات بوئەوە پارووی چەورتر لەبەرماوەی ئاغا بخوات !!

کە مەسەلەی ئەوحەز لەیەك کردنە بە هەموو لایەك دابلاو بوەوە ، (کەریم وستی) ناچار ئەبن کە گوندە کەیان بەجێ بهێلن‌و بچنە جێگەیەکی ووها بەیەکتر شادبن جا هەلدەستن ئەڕۆن بەنیازی ئەوەی کەوا بچنە شاری (هەولیر) ، چونکە لەشار مرۆڤ دل نیا ترەو ئەتوانیت (کەریم) ئیشیکیش بکات

کاکە سەرێ من‌دیشێ دەرد
ی لەدلم دەنالی
خودا هەروای تەقدیرکرد
هەربە ئەمری جەباری
دووعاشقی بەجەوهەر ئیتفاق
بوون یەك جاری
دەستی خۆیان تیکەل کرد
بابرۆین بۆناو ئاقاری
بابچینە (حەساروکان) ئەو
نیزیکە لەشاری

●

دێن تا ئەگەنە گوندی (حەساروکان) کە بیست دەقیقە لەشاری هەولیرەوە دوورە بۆئەوە ئەگەر لێیان قەوما بتوانن بەهۆی پولیس خویان رزگاربکەن کە گەیشتنە ئەو گوندە چوونە مالی سەر کاریك کەناوی (مەلاقادر) ئەبێت وەکوو لەهەلبەستە کەدا ئەلێت زۆرپیس‌و بەدخوو ئەبێت وەیەکی لەنوکەرانی دەرەبەگەکانی ئەو ناوە بوە مەلا قادر ئەوە ئەزانێت خیرا بەدزیەوە جووتیاریك ئەنیرێتە لای (برایمی عەلۆ) وە خەبەری ئەداتێ کە (کەریم‌و ستی) وا لەحەساروکانن :

گوندی عەلی پاشایە بچینە
مالی سەرکاری
سەر کار مەلا قادرە حیزباب
قەومی سەکساری
خەفیەکی ڕەوان دەکرد خوای
بیا بەمرداری

●

خەفیە کە ئەچێت‌و خەبەر ئەداتە دەرەبەگ (برایمی عەلۆ) کە دەرفەتی بۆ هەل کەوتوە :

لۆم بلێنە برایمی عەلوی بێ لەگەل خزمەتکاری کە (برایمی عەلۆ) ئەوە ئەزانێت خۆیوچەند نوکەریکی چەکداردێن لەگەل باوکی (ستی) وە بەشەو ئەگەنە گوندەکە :

هەر وەك ئەو جوابەی زانی
دەسیان دا جامبیزاري
هاتن شەوێ گەینەجی
دلیان نەی گرت قەراری
لە حەفت‌قۆلان دانیشتن
لەبلندو لە بەیاری

بەو چەشنە بڕیار درا کە هەر دووکیان بکووژن چۆن ئەبێت کچە جووتیار بەئاغای دەولەمەندو دەست دار ڕازی نەبێت ئەوە کفرە ...

تەدبیریان ئەو هادە کرد
بی کوژن نەی کەن قوتاری

پیلان بەو چەشنە داندرا کە دانیشتوانی گوندی (حەساروك) دەریان بکەن بوئەوە ناچاربین ڕووبکەنە هەولیر لەبەینی ڕیگا بۆسەیان لێدابنین‌و بیان کوژن لەڕاستیش دا ئەوە قەوما (برایمی عەلۆی) وەلامی نارد بو سەر دانیشتوانی گوندی (حەساروك) کەدەبێ کەس (کەریم‌و ستی) لەمالی خوی قبول نەکات وە لەدێ دەریان بکەنە دەرەوە ، جاناچار بوون کە لەم گوندە دەرکەونە دەرەوە ، وە بەرەو هەولێر برۆن :

حەسارو قەومی لووتی
دەریان کرد لەمحاری

ستی هەستی بەمەترسی کردبوو بویە زۆر لەکەریم پارایەوە کە لەگوند دەرنەچن بەلام کەریم قبولی نەکردو ووتی : (دانیشتوانی ئەوگوندەش لەنوکەرانی پیسی آغاکانن باهەرچی بەسەرمان دێت بابێت بەلام نەچینە مالی ئەو نامەردو سەر شۆرانە)

ستی چاوکال گازدە کا
دەنگ هەل دێنێ بەزاری
کەریمە لاو تۆ مەڕۆ
مردنم هاتە خەیالی

وا دیار ئەکەوێت کە باوکی ستی (مەولود عەفانی) نامەردیش بەچەکەوە لەگەل دەستەو دایرەی دەرەبەگ برایمی عەلۆ بوو ..

بابم گەلی بێدینە
پیربوو لەخزمەت کاری
مەولود عەفان نەفامە
هەر نوکەری بوو کاری

هاتنە گەیشتنە جێگەیەك کەپێی دەلێن کەندە جۆ :

هاتن گەینە کەندە جۆی
گوللە وەك باران باری
هاتن گەینە دووریانی
گوللەوەك تەرزە باری
خینی سەرو کەزیان
سوور کردیی‌و خرخاری
عافەرم لۆتۆ کەریم
بەگوللەکی نەنالی
باقەنەزمەی هێناوبرد
قەوان توند بوو یەك جاری
ستی چاو کال گازدە کا
دەنگ هەل دینی بەزرای
سەربلند کەوبم بینە
دەست قونداخ بەگرییە
ڕۆژی حەلاوە لایي
بێ تەخسیر بتە قینە
بکوژە مەولود عەفانی
ئەو نەفامەی بێ دینە
کەریم گاز دە کاستی
سەربلند کەو بم دینە
قەوان لەتفەنگێ پچڕا
خودا نەکیەتی هینە
قەمەرەك ئەوا دێتن
لەبلندو لە بەیاری
لەترو مویبلێ چوو نەپێش
لەوان وابێ معاوینە
لە ترومبیلێ هاتە دەر
دێتن برایم بێدینە
هەلی کێشا مانیێرێ
هەردوو جوانکەی کوشتینە
سەلیم‌و صالح‌و عەدۆ
هیچیان لێرانە نینە
خەریتەی با لە خۆدەن
خەنجەریش لەگەل بینە
گەردەنی ستی ژەر دە
مەمکۆلەی کیلەشینە
کەریم سەری خۆت پێکە
شەمامان بگو نیە

بەو چەشنە ئەو دوو دلدارە جوانە مەرگە بوونە قوربانی لەپێناوی ئاغاو رژیمی دەرەبەگا یەتی تائیمڕۆش جوتیاران ئەوچیرو کە خەمبارە ئەگیرنەوە بویژانی میللی کوردیش لەم ناوچەیە کردوو یانە بەمقام‌و گورانی دروینە ... بەلام دەبێ ئەوەش بزانین چەند سالی لەمەوبەر هەر لەهەمان جیگادا کەبرایمی عەلۆ ئەو دوو بی تاوانەی کوشت خوشی کوژراو کەس نەی زانی کی کوشتی جابو- یەپێشینان بەخۆرایی نەیان گوتوە : (چی بچێنی ئەوە ئەدروتیەوە) یان ئەوکەسە، درك بچێنی برین ئەدرۆیتەوە !

چیروك

نووسینی نووسەری رووسی ئەلکسی بنتلیف

ووتەی شەرەف

جەنگ « یاری » ە لای بچکولەکانو « راستیە » لای گەورە ، لە هەر دوو کاتا گەورە هەلی ئەگیرسێنیو پچوك پیوەی ئەتلێتەوە ، هەر کاتێ ئەو رودا وەم بیر ئەکەوێتەوە خوزگە ئەخوازم ئەو منالەم بینایەتەوە کە تەنیا روی لیلی گریاناویم لە بەر چاو ماوە ، بم ناسیەو شوێنی دانیشتنم بزانیایەو ئەمزانی دایكو باوکی کێن !

دەمەو ئیوارەیەکی هاوین چومە باخچەی گشتی شارەکەمان،لەژیر درەختیکا خۆم خەریك کرد بە خوێندنەوەی ئەو پەرتوکەی لەگەل خۆم بردبوم ، هەتا دوا پەرەیم تەواو نەکرد سەرم لێ هەل نەبری، دوای ڕیگام گرتە بەر بۆ ئەوەی برۆمە دەرە وە ، باخچە کە چول بو، لەسەر شەقامەکان گلوپەکان داگیرسان ، کەگویم لەدەنگی شاوری یاساولی باخچە کەبو هەنگاوەکانم خیرا تر کرد ، لەو کاتەدا ، دەنگی گریان هاتە گویم ، کەزۆر لێم دور نەبو ، لە ڕێ ڕەوێ کەوە بە دوای دەنگی گریانەکەدا چوم ، لە بەر چەرداخیکی سپیدا منالیکم بینی لەتەمەنی حەوت ، هەشت سالیا ملی کەچ کردبو ، ئەگریا :

ـ چی روی داوە بچکولەکە ؟ کەسێك زویری کردوی ؟

کە ئەمەم پێ ووت ، کوتوپڕ وەك فەرمانیکی پێ درابێ سەری بەرز کردەوەو گریا نەکەی بریو سەرنجیکی دامو ووتی ·· هیچ نیە ··

ـ کەواتە بۆچی ئەگریت؟ وەرە بابرۆین ، وا دەرگای باخچەکە دائەخەن ·

تۆزی بێ دەنگ بو دوای وەلامی دایەوە ···

ـ نازانم !

ـ چۆن ئەبێ نەزانی ··؟

ـ ئەمە ڕاستە ، بەلام نایان ناسم ، لەم باخچە یەدا دانیشتبوم ، چەند منداليكی گەورە هاتنو پیان ووتم : ئارەزو ئەکەی یاریمان لەگەل بکەی ··؟ « یاری جەنگ » ·· منیش ڕازی بوم و دەستمان کرد بە یاری کردنو منیان کرد بە « عریف » یەکیکیان کە « ژنرال » بو هێنامی بۆ ئیرەو ووتی : ئەمە جبەخانەیەو تۆ یاساولی ئەبیت! شوێنەکەت بەجی نەهیلی هەتا فەرمانت پێ‌نەدەم ، ووتم باشە ! بەلام داوای لێ‌کردم کە سوێندی بۆ بخۆم بەشەرەفم ، شوێنەکەم بەجێ نەهێلم ! منیش سوێندم بۆ خوارد ···

لیم پرسی ··

ـ ئی ·· دوای ئەمە چی ڕوی دا ؟!

ـ هەروەك ئەم بینی ، وەستانم درێژەی کێشا و کەس نەهات ···

ـ ئەی ئەوانی تر لەکوێن ··؟!

ویستم دەستی بگرم بەلام بەتوندی دەستی کیشایەوە هیشتا فرمیسك بەچاوەکانیا ئەهاتە خوارەوە ، بە دل پریەوە ووتی·· ناتوانم !

ـ مانای چی ؟ نەخوشی ؟

ـ نە ···

ـ کەواتە بۆچی ؟!

ـ چونکە من یاساولم·!

ئەمەی ووتو ملی کەچ کردەوە ···

ـ چون یاساو لیك ؟

ـ ئوهو ، یاریمان ئەکرد ··· تێ ناگەیت !

ـ باشە لەگەل کێ یاریت ئەکرد ؟

ـ وائەزانم ئەوان بیریان چومەتەوە ·· ڕۆشتن !

ـ ئەی کەواتە تۆ بۆ ناڕۆیتەوە ؟ یاریەکەتان کوتای هات !

ـ من سوێندم خواردوە ··· سوێند بە شەرەفم !

خەریك بوم پێ‌بکەنم ، بەلام هەستێکی بەڕاستی بەتەوژم بەربەستی کردمو هەستم کرد ئەو بچکولەیە ڕاست ئەکات ! مادەم سوێندی خواردوە بە شەرەفی ، ئەبێ بەجێ‌ی بهێنێ ، یاری بێ یان ڕاستی ···

لیم پرسی ···

ـ جائیستە چی ئەکەی؟!

ـ نازانم ··

ئەمەی ووتو دەستی کردەوە بەگریان ، ئارەزویەکی بەجۆش پالی پیوەنام یارمەتی بدەم ، بەلام چۆن یارمەتی بدەم بروم بەدوای منداڵەکانی تردا بگەریم کە بەجیان هیشتوە دوای ئەوەی پەیمانی شەرەفیان لی وەرگرتوە ؟ ئەم هەژارە بەبرسیەتیو تەنیا لەم چولەوانیە چێ بکات ؟··

ـ باشە تۆ برسیت نیە ؟ ناتەوێ نان بخوی ؟

ـ بەلێ !

ـ باشە کەواتە ڕاکە بۆ مالەوە نان بخۆ و من لیرە یاساول ئەبم هەتا تۆ ئەگەڕێتەوە !

سەیریکی کردم و ووتی:

ـ چۆن ! تو لەو باوڕە دای ئەم کارە بگونجێ !

ـ ئەی بۆچی نە ؟!

ـ چونکە تۆ سەربازنیت!

ـ ئەمە ڕاستە ، کەواتە تەنیا پیاویکی سەرباز ئەتوانی شوێنەکەت بگرێتەوە ···؟

بیریك هات بەمێشکما ·· لەپێناوی ئەم بچکولەیەو ڕاست گۆ دەر چونی لە سوێندە کەیاو لێ‌بوردنی لەیاساولی پیویستی بەپیاویکی سەربازی هەیە، کەواتە ئاسانە ! بە منالەکەم ووت :

ـ چاوەڕێم بکە·· ئیستە ئەگەڕێمەوە ··

ئەمەم ووتو بە پەلە بەرەو شەقامەکە ڕوشتم ، چاوم گیرا بۆ پیاویکی سەرباز ، بەلام بێ سودبو ، وەستانم درێژەی کێشا ، خەریك بو بگەڕێمەوە بۆ باخچەکە ، لەدورە وە ئەفسەریکم دی ·· وەستابو چاوەڕێی هاتنی پاسی ئەکرد ، ڕام کرد بۆلای بەر لەوەی من بگەمە لای پاس هات ، ئەفسەرەکە خەریك بو سواربێ ، بەلام خێرا پەلاماری مەچەکیم پێم ووت :

ـ برا تۆزی بەیارمەتی··

ئاوری دایەوەو بەسەر سامیەوە ووتی :

ـ چی ڕوی دا وە ؟

ـ تکات لێ ئەکەم ، لەو باخچە یەدا منداليك یاساولە و ناتوانێ ئیشەکەی بەجێ بهیلێ ، چونکە سوێندی خواردوە ·· سوێندی خواردوە بەشەرەفی ، زۆر مندالە ، بەسەزمانە ئەگری !

بەسارد یەکەوە پرسی··

ـ باشە ئەتەوێ من چی‌بکەم ؟!

لەم کاتەدا پاسەکە ڕۆشتو ئەفسەرەکەی بەجێ هێشت ، بەپەستیەکەوە سەیری کردم ··· دوای هەرچی ڕوی دا بو بۆم گیرایەوە ، وا دەرکەوت گرنگی دابە باسەکەبە ، گورجی ووتی :

ـ کەواتە بابروین ···

بۆ زو قسەت نەکرد ؟··
کاتی گەپشتینە باخچەکە ، یاساولەکە خەریك بو دەرگاکە دابخات ، تکامان لێ کرد مۆلەتمان بدات ، تا بچینە لای منداڵەکە ···

ئەفسەرەکەم بردە لای چەرداخەکەوە ·· منداڵە بچکولەکە هەر لەشوێنی خوی وەستابو··· ئەگریا·

چومە لایەوە پێم ووت··

ـ سەیرکە ئەوا پیاویکی سەربازیم هێنا ···

سەرنجیکی ئەفسەرەکەی‌دا ، بینی لەو گەورەترە زۆری پێ خوش بو ···

ئەفسەرەکە پرستی ···

ـ ئاوەلە بچکولەکەم ·· تۆ چیت ؟!

ـ عریفم گەورەم !

ـ باشە ، ئەرکی سەرشانی خۆت بەجێ هێناوە ، من فەرمانت ئەدەمێ برۆیتەوە ··

ـ بەلام تۆ چیت ··· چاوم لەنیشانەکانی سەرشانت نیە ···

ـ منژەنرالم ···

لەم کاتەدا منداڵە سلاویکی سەربازانەی بۆکردو ووتی :

ـ ئەمەرەکەی گەورەم··

ئەمەی وا بەریكو پێکیو بەباورە وە ووت نەمان توانی خومان بگرین ، دەستمان کردبە · پی‌کەنین ··· ئەویش لە گەلمانا پێکەنێ ·· پێکەوە لە باخچەکە هاتینە دەرەوە ···

ئەفسەرەکە دەستی خستە ناو دەستی منداڵەکەو پێ ووت :

ـ تۆ زۆر ئازایت ·· هەمو مەرجێکی سەربازی ڕاستەقینەت تیایە ···

دوای دوعا خوازی لێ کردینو ڕوشت بەمنداڵەکەم ووت :

ـ بابت گەیەنمە مالەوە·

ـ نە ·· مالەکەمان نزیکە ·· من ناترسم !

ـ بەراستی هەر کەسێ بەو جۆرە باوڕی بەخوی بێت ترس ڕێگای‌ناگەیەنێتە دلیو منداڵیووا لەتاریکیو خیو ناسلەمێتەوە ، کە گەورە ئەبێت ، پیاویکی ڕاستو ئازای لێ دەرئەچێت ، زۆر بەختیاربوم بەناسینی ئەومنداڵە ··· هەتا هەتایە لەیادم ناچێت·

وەرگێڕی

عبداللە عباس

لەگەڵ قوتابیەکی قوتابخانەی کشتوکاڵ لە سلێمانی

پەیام نێری رۆژنامەی – هاوکاری – لەگەڵ کاک – حەمە رەزا بابە گوڕون – نوێنەری قوتابیانی – قوتابخانەی پیشەیی بەکرەجۆ – دا دەربارەی هەندێ کاروباری قوتابخانەکەو کەم و کوڕی یان دووا کەئەمەپوختەی ئەو باسانەیە کە کاک – حەمە رەزا – لەسەری دووا ·

کاک حەمە رەزا ووتی : قوتابخانەکەمان ، قوتابخانەیەکی پیشەیی‌یە ، لەدوو بەشی گرنگ پێك هاتوە · بەشی یەکەم : بەشی خوێندنە وەبەشی دووەم : بەشی ناوخوییە · هەروەها هۆڵێکی رێك‌وپێکی نان خواردنی تێدایە ، وەئەمساڵ یانەی قوتابیانمان کردەوە · وە بە دەستیشەوە پرۆژەی دەواجن بکرێتەوە ·

ژمارەی قوتابیان (٢٢٢) قوتابی‌یە ، لەمانە (١٦٠)یان لەبەشی ناوخویی دان · هەموو ساڵێك نزیکەی (٩٠) قوتابی تازە وەر ئەگیرێت لەمانە بەشێکی کەمیان لە بەشی ناوخوییدا وەر ئەگیرێن · وە ئێمە بەناوی یەکێتی قوتابیانی کوردستانەوە داوامان لەکاربەدەستان کرد کە ژمارەی قوتابیان زیاد بکەن لە بەشە ناوخویی یەکاندا ، هەروەها داوامان کرد کە دەرەجە زۆری نەبێتە پێوانە یەك بۆ وەرگرتنی قوتابی لەبەشی ناوخوییدا ، بەڵکو ئەبێ حاڵەتی ژیانی ئەو قوتابیانە بکرێتە پێوانە بو وەرگرتنیان ·

کاک – حەمە رەزا – لەباسی پەیوەندی نێوان قوتابیان‌و بەڕێوەبەرانی قوتابخانەکەدا ووتی :

بەوشێوەیەی هەموومان رۆڵەی یەك خاکین ، بەتێکرایی وەکو برا ئەژین‌و هیچ جیاوازیەك لەنێوانمانا نیە تەنها کۆشش کردن نەبێت کەئەویش دروشمی سەرەکی هەموو قوتابیەکی پێشکەوتوە · پەیوەندیشمان لەگەڵ بەڕێوەبەرانی قوتابیان پێك هاتوە بەرامبەر مامۆستایان وەگوێ گرتنی مامۆستایان بوقوتابی لە هەموو مەجەلێکا ·

وە دەربارەی کەم‌و کوڕیەکانی ئەم قوتابخانەیە کاك – حەمە رەزا – ووتی :–

قوتابخانەکەمان نمونەی پێشکەوتو ترین قوتابخانەی کشتوکاڵی‌یە لەووڵاتەکەمانا· لەگەڵ ئەوەشا زۆر کەمتەر خەمی ئەکرێت لە جێبەجێ کردنی خواستەکانی قوتابیاندا ، وەك : پێویستی بوونی مختبرو دروست‌کردنی جێگای تایبەتی بۆ هەنگ‌و هۆڵی خوێندنەوەو پەرەپێدان‌و ئاوەدان کردنەوەی بەشە ناوخوییەکەمان‌و ئامادەکردنی پێویستی‌یەکانی گەرم کردنەوە ·

وە سەبارەت بەروبومی ئەم قوتابخانەیەو جۆری فرۆشتنی برای ناوبراو ووتی :

بەروبوومی ساڵانەمان بریتی‌یە لە گەنم ، جۆ ، توتن ، گەنمە شامی ، شوتی تەماتە ، بامێ ··· هتد · وەپاش کوکردنەوەی ئەم بەروبوومانە بەو جۆر ، ئەفرۆشرێت کە سوودی قوتابیان بخرێتە سەرو هەمو شتێکەوە ، وەقازانجەکەیان بەسەرا دابەش بکرێت ·

وە دەربارەی خوێندن ووتویە :

لەڕاستیدا قوتابی هەتا زیاتر بخوێنن باشتر شت‌فێر ئەبن ، بەڵام بەرنامەی خوێندنمان ناگونجێ لەگەڵ واقعی قوتابیدا،وە بەرنامەی خوێندنمان هەردەمەی بەجۆرێکە · بۆنمونە : قوتابی چەند دەرسێك ئەخوێنێ کە داخلە بو تاقی کردنەوەی وزاری لەناکاویکا فەرمانێك دەرئەچێت (فلان دەرس) داخلەبو تاقی کردنەوە · قوتابی ئەو کاتە نەفریای پیاچوونەوەی دەرسەکانی ئەوکەوێت وە نەئەو دەرسە شی بۆ تەواو ئەکرێت · لەبەر ئەوە یەکێتی بەم جورە ئەم داخوازیانەی داوە بەکار بەدەستان :

١ – پروگرامی خوێندن نەگوڕرێت

٢ – قوتابیان ئاگادار بکرێن لەتاقی کردنەوەی ئەو بابەتانەی داخلی تاقی کردنەوەی وزارین ·

کاك حەمە رەزا لەدوایدا ووتی :

لێ پرسراوان زور روو سەرمان لێ ئەدەن ، بەڵام هەموو ئەم هاتنانەیان ئەوەندە سوودی نەبوە ·· وە قسەکانیان هەر بەڵێن بوەو جێبەجێ کردنی لە دواوە نەبوە · لەکوتاییدا زور سوپاس روژنامەی – هاوکاری – ئەکەم · بو ئەو ماوەیەی لەگەڵما دووا هیوادارم – هاوکاری – بەراستی هاوکاری نێوان رۆڵەکانی گەلەکەمان بێت ·

لاپەڕەیەک لە نوسینەکانی

مامۆستا ع.و.نوری

لاوان ! چونکی ئێوە هەوێنی ژیانی داڕۆژمانن هەمو هاواریکم بۆ ئێوەیە ، هەمو ئەبینن چون گەلاوێژ تەقەلا ئەدا کە کوردی بەرز بکاتەوە ! وە جوان ئەو نوسینانەتان خوێندەوە !

براکانم :

وا بو بە ٢٠ ساڵ خەریکی نوسینم ، چاك خراپ هێندێ کتێب هێنرایە ، کایەوە : لەم چەرخەدا جوان تێ‌گەیشتم کوردی لە بنچینەدا هەرزو لاواز نەبوە وەنیە ئێمە خومان لەرزو لاوازین لە خوێندنا کەم‌تەرخەم وە لە نوسینا بێ باکین ! ئێمە خومان نەك زمانەکە. گەر توزی خوتان ماندو بکەن لە نوسینا جوان باوەر بە بەرزی زمانی کوردی ئەکەن· وە تێ‌ئەگەن هیچی کەمتر نیە لە فارسی‌و عەرەبی ، تورکی ··· رەنگە دوژمنانی ئەم ووتەیەم بلێن فەرمو وەرە کیمیایەکمان بو تەرجەمە بکە! لەپێش ئەوەدا وەڵامتان بەمەوە پێتان ئەڵێم :– زمانی زانست لە گیتی‌دا یەکە دوو نیە ·

چون ناتوانین بە ناپلیون بلێن (دارا) هەروەها بە هیدروجین بلێن غازی سوك چونکی شیرازەی مەدەنیەت تێك ئەچی وە ئەئالوزی وە سەر لێ شێوانی لە دوایە ئیمرو ئەبێ چاك بزانین لە روژهەلاتا تورکەکان بە هەموو هێزی خویانەوە هەوڵ ئەدەن خویان لە روژهەلاتی‌ی دور بخەنەوە بەڵام ناتوانن زمانەکەیان وەك ئەوروپایی لێ بکەن : بە پێویستی زمانی پێتی

فرانسزی بەکار دینن

کوردانی قەفقاسیا بە نوسینا بێ‌چار فرانسزی بەکار دینن !

کوردی :– وەك گولێکی رەنگ زلی سیسی قەراغ روباریکی ووشك وایە رەگی بە هەمو لایەکدا بلاوبوتەوە :

ئێوە ئەبێت خوتان بکەن بە ئاو ئەو روبارە تەرر بکەنەوە هەریەکە لە ئاستی خوی ئەم گولە ، ئەم گوڵە جوانە ئاو بدا تابگە شێتەوە ئێوە گەر بە هوشن بخوێننەوە :

ئێوە ئەگەر لاون ! بنوسن‌و بخوێنن : بە خوتوخورایی سەرزەنشت مەکەن · ئەم خانوە کە ئێمە ئەمانەوی بیکەین بو

چون پاراستی زمانی کوردی ئەبێ بە روناکی چاو وە خوێنی لەش قوورزی بو بگرینەوە ؟

چ ئێوە وە چ ناحەزانی کورد وەك مانگی چواردە ببینن بزانن کوردی ئەژی‌و نامری وە لەمردن لە چەند لایەکەوە رزگار کرا · ئێوە گەر بە جەوهەرن ! بنوسن!

ئیتر مەبن بە درك‌و داڵ لە رێی ژیانا ، بو کاول کردنی زمانەکە مەبن بو رازاندنەوەی ببن دەبێ ببن بە پرد تا کوردی بەسەر لاشەتانا بڕوا بو بەرزی ·

ع· و· نوری

ژمارە (٦)ی ساڵی (١٩٣٦)ی گۆڤاری گەلاوێژ

پاشماوەی [چاوی کەونی

تارادەیەکیش تیا سەرکەوتو بوون ، ئەبێ ئەو چیروك نووسانەی چی بەکاکەمەم بلێین کەهێشتا توخنی کەم جۆرە چیروکانە نەکەوتوە نازانین تاچرادەیەك وەستایی تیائە نوێنێ · ئەگەر لەسەر ئەمە پێی بلێین (باڕو) ئەوە نابێ گلەیی بکات ترسنوك لای‌من ئەوەیە بڕوای بە شتێك هەبێ‌و لەسەری نەنوسێ · بەڵام ئەی ناوی چی لەبنێین کەبڕوای بەشتێك نی‌یەو لەسەریش ئەنوسێ ؟ بیروباوەری شورشگێڕیتی شڵەقاوە بەجۆرێ ئەوەی لەسەری بنوسێ سبەینێ پەشیمان ئەبێتەوە · ئەمەباسێکی دورو درێژی ئەوێ بەیەك دوو ووتار تەواو نابێت · بەس پێویستە ئەوە بڵێم کە نووسەری کورد سەربەست نی‌یە بەئارەزوی خۆی ناتوانێ بنوسێ · کەنووسەریش نەیتوانی بەئارەزووی خۆی هەستو نەستی دەربڕێ نوسینەکەی کاڵ‌و کرچ ئەبێ · کاکە مەم خۆی ئەزانێ لەچیروکی دیناری ئاغادا چەند ووشەمان گوری چونکە بوونی ئەووشانە رێگای لەبلاوکردنەوەی چیروکەکەی ئەگرت · جائەمە سەربەستی چاپەمەنی‌یە بۆ نووسەری کورد یان ترسنوکی‌یە؟ من‌بم لەجیاتی کاکە مەم پاروەکە باش ئەجووم ئینجا قووتی ئەدەم·

دەنگ و باسی وەرزش

چی ئەزانی لەو تیپانەی گەیشتونەتە دەوري شانزەهەم لەسەر کاسی جیهانی توپێن

پاش کردنی قورعە لەنێوان ئەو (١٦) تیپەی گەمەکەر لەسەر کاسی جیهانی توپێن لە مەکسیك « هاوکاری » باسێکی ئەو تیپانە بەزنجیرە بوتا نبلاو ئەکاتەوە٠ وە بە کومەلی یەکەم دەس پێ ئەکەین کەلەم سلفادور، یەکیەتی دەولەتانە پێکهاتووە :- سوڤییەت، مەکسیك و بەلجیکا ٠

١ - سلفادور : لەلایەن کومەلی سێزدەهەم پالیوراوە، کە نوێنەری ئەمریکای ناوەنی‌یە، تا ئیستا شەش گەمەی کردووە، سێ‌یانیان لەگەل هنداروس دووانی بردەوەو لەوی تریان دورا وە لەگەل هایتی‌ش سێ گەمەی کرد کەلە یەکەمیان بردەوەو دوومیان دوراو سێیەمیان بردەوە یەك بە هیچ کە گەمە کەری زیرەکی - مارتینیز - توماری کرد ٠

٢ - یەکیەتی سوڤیەت - سەرکەوت بەسەر کومەلەکەی خوی کە ئیرلەندای ژوروو تورکیای تێدا بوو ، ئەنجای گەمەکان بەم شێوەیەی خوارەوە بو :-

● یەکیەتی سوڤیەت چوار گەمەی کرد سێیانی بردەوەو ئەوی تریان وەکویەك بو ، تەواوی خالەکانی حوت بو ٠

● ئیرلەندە - چوار گەمەی کرد دووانی بردەوەو لە یەکیکیا دوراوو ئەوی تریان وەکویەك بو، تەواوی خالەکانی پێنج بوو ٠

● تورکیا - چوار گەمەی کردو لە هەموویان دورا ٠

٣ - بەلجیکا - سەرکەوت بەسەر کومەلی شەشەما لە لە یوغوسلاڤیاو فینلەندەو ئسپانیا پیکهاتبوو وە ئەنجای گەمەکان بە شێوەیە بوو :-

● بەلجیکا - شەش گەمەی کرد، چواری بردەوەو لە یەکیکیا دوراو ئەوی تریان وەکویەك بوو، تەواوی خالەکانی نۆ بوو ٠

● یوغوسلاڤیا - شەش گەمەی کرد، سێ‌یانی بردەوەو دووانی دوارو ئەوی تریان وەکویەك بوو، تەواوی خالەکانی حەوت بوو ٠

● ئسپانیا - شەش گەمەی کرد ، دووانی دوراو دووانی وەکویەکو دوو گەمەی بردەوە ، تەواوی خالەکانی شەش بو٠

● ڤینلەندە - شەش گەمەی کرد ، یەکیکی بردەوەو ئەوانی تر دورا ، تەواوی خالەکانی دوو بو ٠

ئەوەی شایەنی باسە سەرکەوتنی بەلجیکا زور شتێکی سەیر بوو، بەتایبەتی دوو تیپی بە هێزی ئەوروپای لەگەلا بوو، کە ئسپانیاو یوغوسلاڤیایە ٠

٤ - مەکسیك: بەشداری ئەدواری سەرەتالی نوبوو چونکە گەمەکە لەوولاتی ئەودا ئەکرێ ٠ وە مەکسیك لە تیپە بەهێزەکانی ئەمریکای خوارووە ٠

بەلای ئیمە لەم کومەلە سەرکەوتن بو مەکسیك یا سوڤیەتە جونکە هەردو تیپەکەی تر الاوازن بەرامبە ئەمانە ٠

لە ژمارەی داهاتوو کومەلەکانی تری دەورەی شانزەهەمتان بوو بلاو ئەکەینەوە ٠

پاشماوەی ڕێژەوی

حەوتەم ، لەپێناوی ریشەکەندکردنیانو نەهێشتنی زولموزوریو ئازاردنی نەتەوایەتی‌و چەوساندنەوەی چینایەتی‌و جەنگ بە جەنگ ئەکرێ‌و بەندە بە بوونی سیستەمی سەرمایەداری؛ بەرەی ئیمپریالیستەکانو نوکەرەکانی ، ئەبێ لەئیستاوە خومان ئامادە بکەین بو ئەو رەزمە درێژخایەنە لەو بروایەوە کە نەهێشتنی جەنگ بە جەنگ ئەکرێ‌و سەرکەوتن هەر بو بەرەی میللەتانە ٠

ئەبێ هەموو هاونیشتمانیانی دلسوزو هێزە پێشکەوتووەکانیان ئەم راستیانە بە چاکی بزانن‌و بچەسپێنن وە لەبەر روشنایەتیان درێژە بدەن بە خەباتی پیروزی خویان تاکو کاروانی میللەتەکەمان بەزوترین کات‌و کەمترین قوربانی بگاتە مەنزلگای مەبەستە ، ئەو گەیشتنەی کە میری تارانی نوکەر بیەوێ‌و نەیەوێ ، هەر ئەبێ ٠

کورتە هەوالی وەرزش لە دەرەوە

● قورس هەلگری سوڤیەتی - ئیڤاشنکور - دوو ژمارەی نوێی تومارکرد لە گرانی سوکی قورس٠ ٥ر١٩١ کغم نەتر واتە نیو کیلو زیباتر لە ژمارەی پێشو، وە بەگشتی ٤٩٥ کغم هەلگرد کە ئەمە ٥ر٢ کغم زیباتر لە تەواوی قورسەی پێشو ٠

● جورج شوفالو - پالەوانی کەنەدا لە گرانی قورس، (١٤٠) هەزار دولاری رەفزکردو رووبەرووی یاری کەری بوکسێنی ئەمریکی - جێمی کورای - نەبوو لەسەر کاس یەکیەتی ئەمریکی بوکسێن ٠

● پالەوانی مەلەوانی عەرەبی - عبداللطیف ابو هیف - سێەم ناو بوو لە لیستەی ئیمسالی یەکیەتی جیهانی مەلەوانی بو ماوەی درێژ، وە مەلەوانی ئەرجەنتینی - هوراشیووا - یەکەم بوو ٠

● ئنگلتەرا، پالەوانی جیهانی توپێن، لەو کەمەیەی کرا لەسەر یاریگای وومبلی لەگەل هولەندا، تەعادولی کرد، وە سێر الف رامزی راهێنەری تیپی ئنگلتەرا ناچار بو حەوت گوران لە تیپەکە بکات لە پێناوی تورمارکردنی گۆلی، بەلام هەر سوودی نەبوو ٠

● جورجی ئسبرافوف جەرگی هێرشی یانەی لیڤسکی‌صوفیاو هەلبژاردەی بولگاریا ، ئەوەی دەربری کە لەو نزیکانە ئەگەرێتەوە بو گەمەکردن پاش چاکەوەبوونی لەو پێ کاندنەی توش ببو لەو یاریەی لەگەل یانەی سسکایا کردبوویان کە ئسبرافوف لەو گەمەیە گۆلێکی تومار کردبوو ٠

دەنگ و باسی وەرزش لە کوردستانا

● هەلبژاردەی یانەی سلیمانی وەرزشي لەماوەی پشووی بوهاردا ئەچێتە خوارووی وولات بو ئەوەی چەند گەمەیەکی توپێن‌و سەبەتەو بالە لەگەل تیپەکانی موحافەزاتی حلەو بەسرەو عیمارەو پاشان بەغدا بکات ٠

● گەمەی پالەوانی تیپەکانی پلەی یەکەم لەسەر کاسی یەکیەتی توپێ لە هەولێر دەسی پی کردووە ٠

ئەو تیپانەی بەشدار ، یانەی بروسك‌و پولیسی هەولێرو هەلێراردەی یاریککایەکانی ملی‌و یانەی هەولێری وەرزشی‌و پولیسی نەجدەیە ٠

گەمەی دەس‌پی کردن لەنێوان پولیس هەولیرو وپولیسی نەجدەی هەولێر بو، پولیس هەولێر بردەوە **پێنج بە هیچ ٠**

وە یانەی هەولێر لە یانەی بروسکی بردەوە پێنچ بە دوو وە پلیسی نەجدە لە یانەی هەولێری بردەوە سێ بە دوو ٠

ئەم گەمانە هەموو لە یاریگای بەرێوەبەرایەتی ناوخی‌دا کرا ٠

● ئەنجامی گەمەی توپێن لە نێوان پولیسی هەولێرو پولیسی موصل ، دووانی موصل بو کە سێ گۆل هەرولێر توماری کرد بەرامبە دوو گۆلی پولیسی موصل ٠

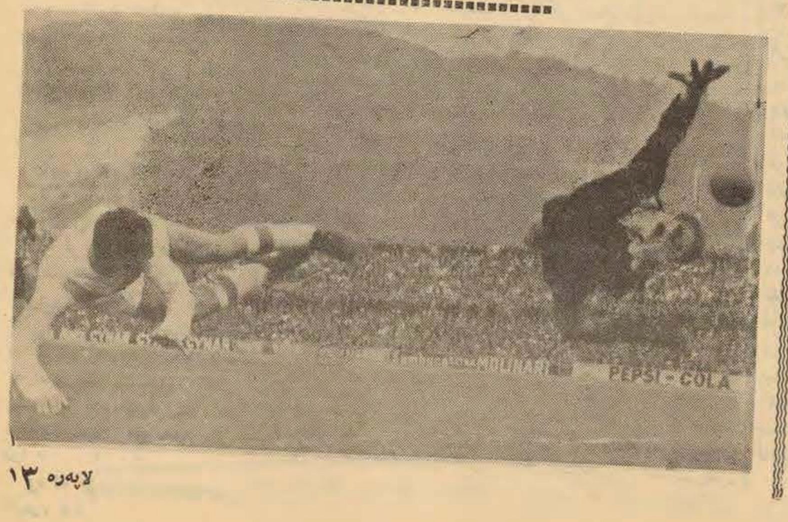

پاشماوەی [پێشێل کردنی

کلکەکانی ڕامـــاڵ کرد ، بەڵام شـــورش بەوریـــای دەستی لێوەشاندنو هیـوا براوی کـــردنو تواناو هیزیان لە بـــەردەم وریای گەلو دەزگا کارامـــەکانی شـــورشو عـــەزمی پیشەنگەکانیـا کە لەق نا بێت خویان نەگرتو هەموو بەشـــدارەکان لە پیـــلانە نارەوایەدا گیرانن ئەدرێـن بە دادگا بۆ ئەوەی ســـزای بەدادیان بدرێ لە ئەنجامی ئەو تاوانەی بەرامبەر گەلو نیشتمان کردیان « وسیعلم الذين ظلـــمو ای منقلـــب ينقلبون » •

مۆری
ئەنجومەنی فەرماندەی
شـــورش

وە ئەنجومەنی فەرمـانـدەی شـــورش بەیانیـــکی تری بلاو کردەوە بەپێك هێنانی دادگایەک بۆ لێپرسنەوەی پیلان گـــیرەکان و [طـــه جـــەزراوی] ئەندامـی ئەیخـومەنی فەرمـــاندەی شـــورش کرا بەســـەرەکی ئەم داد گایە •

بەم جورە شـــورش ١٧ تموز سەلماندی کە پیـــلان گیـرانو کونەپەرستـــانو دوژمنـــانی گەلی عـــیراق بەکـوردو عەرەبیـــەوە ، ناتوانن لە بەردەم هیـــزو توانای شورشو فەرمانـدە ئازاکەیا خویان بگرن •

وە لە دوای بلاو کردنەوەی ئەو بەیانانـــە بەدەیـــان بروسـکەی پشت گـــیری کەیشتـــە ئەنجومـــەنی فەرماندەی هـەرێمـــایەتی پارتی بەعســـی عـــەرەبی سوشیالتی کە پشت گـیری تـەواوی شورشیـــــان تیا سەلماندو داواکردن بـــە پانو پلیشـ کردنـــەوەی پیلان گیرەکان •

فەرمانی دادگانی تایبەتی بەسەر پیلان گیرەکانا :

ئەمەو هـــەر لە ڕۆژی چوار شەمـەی ڕابوردوا ئەو دادگا تایبەتیـــەی بەپێی بریارەکەی ئەنجـــومـــەنی فەرماندەی شـــورش پێك هات فەرمانی مردنی بەگولە باران کردنی دا بەســـەر تاوان باران :

١ ـ عميد متقاعد محمـد رشيد محسن جەنابی •

٢ ـ عقيد ركنی متقاعـد صالح مهدی سامرائی •

٣ ـ ملازمی یەکەم رافـع درج •

٤ ـ ملازم نشأت عسكر•

٥ ـ نائب ضابط حـربی صفوك ريكان •

وە بریارەکەی دادگا لـە ســـەعات ٣٠ر٤ی پاشـ نیوەڕوی هەمان ڕۆژ دا جێ بە جێ کرا وە بەم جۆرە ئەو پیلان گیرانەی تاوانیان کرد بەرامبەر نیشتـــمانو گەلی عیـراقو خویان فرۆشـــت بەبێگانە ســـزای بەداد یان درا •

وە لە کۆبونەوەی دووەمی

لاپەرە ١٤

دادگای تایبەتیە دا فەرمانی دا بەسەر تاوان باران :

١ ـ عقيد ركن فاضـــل مصطفى أحمد •

٢ ـ عقيـد متقاعد جابر حسن حداد •

٣ ـ عقيد ركن متقـاعـد سليمان داود عبدالســـلام دەرکەزەلی•

٤ ـ مقـدمی متقاعـــدی پولیس عباس جواد سلامی•

٥ ـ ﻻزم عدنان حسين •

٦ ـ رئيس عرفا سرية علی صالح خضر شرشاح •

٧ ـ دكتور نظام الـدين عارف •

بە گولە باران کـــردنی سەربازیەکان و لـەسێدارە دانی مەدەنی‌یەکان • وە لـە سەعات ٣٠ـ٧ ی ئێـوارەی ٢١ـ١ـ١٩٧٠ ئەم فەرمانـە جێبەجێ کرا •

وە بەیانی سیەم لـــە دادگای تایبەتیەوە دەرچـو کەتیـــا یا فەرمانی مردنـی بەگولـــە باران کردن درا بەسەر تاوان باری ڕاکردودا لوا رکنی متقاعد عبدالغنـی راوی • دیسان هەمـــان فەرمان دەرچو بەرامبـــەر تاوان بار شامل محمد حسن ئـــەو تاوان بارانـــەی تر فەرانی دادگای تایبـــەتی گرتنیەوە و فەرمانە کەیـان بەسەرا جێ بەجێ کـــرا بەهوی بەشدار بونیان لـەو پیلانە کۆنەپەرســـــتەدا ئەمانەن :

١ ـ راضي ريكان •

٢ ـ عقيـــدی متقاعدی پولیسی شكری محمد صالح

٣ ـ ملازمی متقـــاعدی پولسی خزعل صبری •

٤ ـ سلمان مهدی تميمي•

٥ ـ سەرباز صالح جبر « دە ساڵ بەند » •

٦ ـ عقيد علاء الـــدين أمين حشمە •

٧ ـ رائد ركن متقاعـد ستار عبدالجبار عبودی •

٨ ـ عريف فاخر حسن حسين حسين •

٩ ـ نقيب ماجد طوكی •

١٠ ـ ملازمی یەکەم انور محمد حسين الجميلی •

١١ ـ حسن حســـين خفاف •

بەر پرسیاریك لـــــە ئەژانسی دەنگوباسی عیراقی یەوە دەربارەی پیلانە کونە پەرستە ئیستعماری‌یەکـەی ئەم دووایيە بلاوی‌کردەوە :

لەو کاتەوە کە ئیستعمار لـــە هەولدانی چەپەلیـا سەرنەکەوت لە تەگـــەرە خستنە بەردەمی ڕیگـــای شورشی (١٧)ی تەمووزا وە پاش سەرکەوتنی شـورش لە ڕاپەرینـــەکەی (٣٠)ی تەمووز •• دایـــــەرە ئیســتعماریەکانو کونـە‌ـ پەرستان کەوتنە نەخشـــە کیشان بۆ لیدانی ڕژیمـــی شورشگیرانەی پێشکەوتوو کـــە سەرکەوتنـــەکەی سەرەتایەك بوو بۆ بـــەرز بوونـــەوەی تەوژمـــی شورشگیرانە لە ناوچەکەدا•

ئیمپریالی‌یەتی ئەمریکی‌و مخابراتی مەرکەزی ئـەرکی ئەم پیلانەیان‌خستە ئەستۆی خۆیان بە یاریدەی حکومەتی کونەپەرستی بەکرێ‌گیراوی ئیرانو بەهاوکاری لەگـەل سەهیونیەتو بەکرێ‌گیراوەـ کانی کومپـــانی‌یە نەوتـە چلیسەکانو هەموو ئەوانەی کلكو کاسەلیسی‌ئیستعماری بەریتانین •

سەرەتای ئەم پیلانە بە (٦) مانگ دوای شورشەـ کـــەی (١٧) تەمووز لای دلسوزان ئاشـــکرا بوو ، لەبەر ئەوە دامو دەزگاکانی شورش بریاریدا بۆ ئاگادار بوون لە جموجولی پیـــلان گیران خوی بوکتیتـــە ناو ریزی پیلان گیرانەوە •

کاربەدەستیکی بالویزـ خانەی ئیرانی لە بەغدا کـە سکرتیری ســـیەمەو ناوی (داود طاهر)ە کـــاری ئـــەوەی پێ ســـپیرا بوو پەیوەندی نیوان پیـــلان گیرەکانو حکومەتی شـاـە ریك بخات دواجار لەگـەل مخابراتی مەرکـــــەزی ئەمریکیدا •یەکەم پەیوەندی بەستنی نیوان پیلان‌گیرانو سکرتیری بالویزخـــانەی ئیرانی روژی ١٥ـــ١٩٦٩ لە بەغدا بوو • وە لە روژی ٢٨ـ١٠ـ١٩٦٩دا ژمارەیەك پیـلان‌گیران لـــە کوێت پەیوەندیان لەگەل بەریوەـ بـــەری مخابراتی ئیرانی دکتـور فرزین‌دا بەست وە دکتـــور فرزین ئامـادەیی حکومەتی شای بە پیـلان گیران راگەیاند بۆ تەرخانـ کردنی هەموو توانایـــەکی حکومەتی ئیرانی بۆ مەیسەر کردنی ئیشـــەکەیان • وە پێی راگـــەیاندن کـــە حکومەتی ئەمریکا ئەیەویت بە خیرایی کوتایی بێنێ بـە رژیمی شورشگیرانەی ناو عیراق • لەم کوبونەوەیەدا لەسەرئەوە ریکەوتن کـــە ئیران لـە ریگای سنوورەو پارەو چەك بدات بە پیلانـ گیران • بە پێی ئەم بریارە حکومەتی ئیران لـــــە ١٥ـ١١ـ١٩٦٩دا هـەزار چەکی رەشاشو (٢٥٠) هەزار گوللەی بۆ ناردن • وە لـە ١٥ـ١٢ـ١٩٦٩دا (٢) هەزار رەشـاشو (٤٠٠) هەزار گوللەی بۆ ناردن کە هەمووی لە ریگای قەزای مەهرای ئیرانی‌یـەوە گەیشتبوە بەغدا • وە لـە کاتی گواستنەوەی ئـــەم چەکانـەدا دوو ئەفسـەری ئەمریکی ئامادە بوون •

هەروەها سکرتیری بالویزـ خانەی ئیرانی لە بەغـــدا روژی ٢٥ـ١٢ـ١٩٦٩ وە ١١ـ١ـ٩٧٠ (٥٠) هەزار دیناری دابوو بە ئەفسەرـ یکمان کـــە لە لایـەن سەرکردایەتی شورشـەوە نیرابوە ناو پیلان گیرەکان ، جگە لەوەی بالویزخانـەی ئیرانی پارەیەکی زوریشـــی داوە بەو پیلان‌گیرانـــەی نیشتمانو شەرەفیان بـــە بیگانە فروشتوە • وە لـە ١٣ـ١ـ١٩٧٠دا وە ١٧ـ١ـ ١٩٧٠دا سکرتیری بالویزـ خانەی ئیرانی دوو لاسلکی بە پیلان‌گیرەکان • تاقمـــە پیلان‌گیرەکە پشتیان بـــە تاوانبـار عبدالغنی الراوی ئەستوور بوو کـــە خوی فریدابوە باوەشی ئیرانـەوە لەگەل چەند ئەفسەریکی‌تری دژ بە شورشا •

پیلان گیرەکان لە بەغـدا هەندی مالیان بەکار ئەهینا بۆ پەیوەندی بەستن لەگەل بالویزخانەی ئیرانیدا • لەو مالانە مالی :

دکتور حسن الخفـافو سعدیە صالح جبری ژنی وە مالی دکتورە فاطمە خرسان•

پیلان‌گیرەکان دەستەیەکی تایبەتیان پێك‌هێنـــابوو بۆ کوشـــتنی کاربەدەســـتە گـــەورەکـــانی ناو پارتیو دەولەت • وە ئەم دەستەـ یەش گیرا • ئەم پیلان‌گیرانە بریاریان دابوو روژی(١٧)ی ئەم مانگە دەست بکەن بـــە پیلانەکەیان بـــەلام دوایان خست بۆ شەوی٢٠ـ٢١ــی ئەم مانگە • وە نەخشەیان وابوو کە هیرش بەرنە سەر کەتیبەی دەباباتی رەشیدو هەندی سەربازگەی تریش داگیر بکەن •

بەلام ئەوەبوو سەرکرداـ یەتی شورشی بە بێ‌ئەوەی بهیلیت خـــوین بریژریت توانی لەیەك کاتا وە لـــە هەمولایەکی عیراقا ئـــەم پیلان گیرانە بگریت لـــەو کاتەدا کە خەریکی دەست پێ‌کردنی پیلانەکـــەیان بوون •

پاشماوەی [لەئاسوی • • بەوپەری توانای یارمـــەتی ئەدات ، وە ئەم پیـــلانەی دووایی بەلگەیەکی زیندویە بۆ ئەو راستی‌یە •

بۆیە هەر تەگەرەنانێك لە هەچ لایەکەوە لـــە ڕێی دروست‌بوونی بەرەیـــەکی یەکگرتوو دژی هێرشـــە نارەواکەی‌ئیمپریالیستەکانو نوکەرەکانیان ، وە لەپێناوی پاراستنی کوماری عیراقیمان، کوماری کوردوعەرەبو کەمە نەتەوایـەتی‌یەکـــان ، وە پاراستنی ئەو دەسکەوتانەی کە میللەتەکەمان پاش‌سەدان قوربانیو چێژانی ئەشکەنجەو ئازایێکی یەکجار زۆر بـەدی هیناوە ، تەگەرەنانە لـــە ڕێی سەرکەوتنی میللەتو زالبوونی بەسەر دوژمنانیو ئەو لایە بییەوێو نەیـەوێ ئەبێتە بەشێك لـــە بەرەی دوژمنانی میللەت، وەبەهیچ بیانویەك جەماوەری زەحمەـ تکێشانی وولاتەکەمانو هێزە پێشکەوتووەکانی لێی خوش نابن •

پاشماوەی [ڕێ ڕەوی ••

ســـەرەکی هەیە ، بەرەی بزوتنەوەی رزگاری خوازی میللەتانو ئوردوی سوشیاـ لیزم ، وە بەرەی دوژمنانی میللەتانو هێزەکانی کونـە پەرستو نوکەرو ئوردووی سەرمایەداری جیهانی بـە سەروکایەتی ئیمپریالیستە کانی ئەمریکی • بێ گومان ئـــەم بەرەیـــەی دووایی دوژمنی سەرەکی ئێمەیەو تەنهـا بەرە کـــە ئێمـــە بگرێتەوە ، بەرەی یەکەمە•

واتە ئەبێ ئەوە ئاشکرا بێت کە بێلایـــەنی نی‌یـە ، وە ئەگەر ئێمە لەو شوێنە بین ئەوە بێ‌گومان پشـتـ گیری دوژمنانی خومـــان ئەکـــەین بەبێ ئـــەوەی ئاگاداربین •

دووەم راستی ئـەوەیـە کە پێویستە ئاشـکرا بێ مەسەلەی خەتی جیاوازکەرە لەنێوان ئێمەو دوژمنانمان، ئەو خەتە ئەبێ هەمیشـــە دیاربێ وە هـەرچـــــەند پێویستی کرد بە ئاشکرا کردن ، ئەبێ بکەین •

سێیەم راستی ئەوەیە کە ئەبێ دوستانی خومـان دەست نیشان‌کەینو لـــە دوژمنانی خومان جیـــاـ کەینەوە •

چوارەم ، ئەبێ مـــاوە نەدرێ بـــە دوژمن خـوی کۆبکاتەوەو بولێـــدانی بزوتنەوەکەمان ، بەلکـــو بەوپـــەری توندی لێیان بدرێ ، وە بـو دەستبەری کردنی ئەو هێزە کاریگـەرە و بەردەوامبون لـــە لێدنی دوژمنـــانی میللەت ئەبێ هەموو هێزە نیشـــتمان پەروەرو پێشکەوتووەکان لە بـەرەیـــەکی یەکگـرتوو کۆببنەوە ، ئەم کۆبونەوەیە پێویستیەکی هەرە گرنگـە ئەمرۆ •

پینجەمم : ئێمە وەکـــو بەشێك لە بەرەی میللەتانو ئوردووی سوشیالیزم ئەبێ بە ئەرکی سەرشانی خومان هەلسین لـە بەشدار بوونی تەواو لە بزوتنەوەی بەرگری شورشگیرانەی گەلی عەرەبی لەفەلستینو یارمـەتی دانی هەموو بزوتنەوەو راپەرینو خەباتیکی میللەتانی ناوچـە کەمان لەپێناوی رزگاریو هەلتەکاندنی‌بوونی دەسەلاتی بیگانە ، بەتایبەتی گـــەلی ئێرانی برا کە چلکاوخوورە کانی میری تارانو سیستەمی شای نوکەر ، چوکی ستەمو بەدکاریان دادازە بەســـەر سنگی رەنجدەرانی فارسو کوردو ئازەرو عەرەب لـــە ئێران •

شەشەم راستی ئەوەیە ، ئیمپریالیستەکانو نوکەرەـ کانی هەمیشە بەردەوامن لە هێرشو پیلانی گلاویان بۆ لەناوبردنی هەر رژێمیـــکی دژ بەوانو نەگونجاو لەگەل بەرژەوەندو ئارەزویان •

بروانە ل ١٣

بۆ ئاگاداری

بۆ ئاگاداری ژمارە (١) ساڵی ١٩٧٠ لە بەڕێوە بەرایەتی ئنحصاری توتنەوە

بەپێی ئەحکامی مادە بیست و هەشت لەقانونی ئینحصاری توتن ژمارە ٥٤ ساڵی ١٩٥٢ ، وە بۆ جێبەجێ کردنی بریاری ئەنجومەنی ئیدارەی ئینحصاری توتن ژمارە ١ و ٢ کە لەکۆبونەوەی هەژدەهەمیا لە بەرواری ٢٤ـ١٢ـ١٩٦٩ دا دراون .

بریارمان دا نرخی فرۆشتنی توتن و تنباکو جگەرەی میکانیکی ساڵی ١٩٧٠ بەم جۆرە بێت :

١ ـ نرخی فرۆشتنی توتن و تنباکی ساڵی ١٩٧٠:

یەکەم : توتن چاک کراو (خام)

	نرخ بەکیلو فلس
دەرجە ممتاز ـ ١	٦٥٠ شەش سەدو پەنجا فلس
دەرجەممتاز ـ ٢	٦٠٠ شەش سەد فلس
دەرجەی یەکەم ـ ١	٥٢٥ پێنج سەدو بیست و پێنج فلس
دەرجە یەکەم ـ ٢	٥٠٠ پێنج سەد فلس
دەرجە دووەم ـ ١	٤٤٠ چوار سەدو چل فلس
دەرجە دووەم ـ ٢	٤٢٠ چوار سەدو بیست فلس
دەرجە سێیەم ـ ١	٣٣٥ سێ سەدو سی و پێنج فلس
دەرجە سێیەم ـ ٢	٣٢٠ سێ سەدو بیست فلس

دووەم ـ توتنی چاک نەکراو (شکاوە)

دەرجەی یەکەم	٤٠٠ چوار سەد فلس
دەرجە دووەم	٣٣٠ سێ سەدو سی فلس
دەرجە سێیەم	٣٠٠ سێ سەد فلس
دەرجە چوارەم	٢٤٠ دووسەدو چل فلس

سێیەم ـ تنباک

دەرجەی ممتاز	٤٥٠ چوار سەدو پەنجافلس
دەرجەی یەکەم	٣٥٠ سێ سەدو پەنجافلس
دەرجەی دووەم	٣٠٠ سێ سەد فلس
دەرجەی سێیەم	٢٥٠ دووسەدو پەنجا فلس

٢ ـ نرخی جگەرەی میکانیکی ساڵی ـ ١٩٧٠ :

جۆری پاکەت	ژمارەی جگەرەکانی	نرخەکەی بە کۆمەڵ فلس	نرخەکەی بە دانە فلس	شوێنی بەرهەم هێنانی
١ ـ پاکەتی کارتۆن کاغەزی ئەلمنیوم داپوشراو بەسلوفین لە جگەرەی غازی و لوکس	٢٠	٤٧	٥٠	شریکەی دوکەڵی عیراق
٢ ـ پاکەتی کارتۆن کاغەزی ئەلمنیوم داپوشراو بەسلوفین لە جگەرەی بەغدا بە فلترە وە	٢٠	٦٢	٦٥	شریکەی دوکەڵی عیراق
٣ ـ پاکەتی کیسی کاغەز، کاغەزی ئەلمنیوم داپوشراو بەسلوفین لە جگەرەی بەغدای فلتر	٢٠	٦٠	٦٥	شریکەی دوکەڵی عیراق
٤ ـ پاکەتی کیسی کاغەز لەجگەرەی بەغدادای فلتر داپوشراو بەسلوفین بریقەدار لەدەرە وە وە کاغەزی زیوی لە ناوە وە کە ٣ ریز جگەرەی تیا (٧ + ٦ + ٧) و درێژی هەر جگەرەیەك ٨٤ ملم (کنك سایز)	٢٠	٦٦	٧٠	شریکەی دوکەڵی عیراق
٥ ـ پاکەتی کارتونی داپوشراو بە سلوفین و کاغەزی زیوی لەناوە وە لە جگەرەی بەغای فلتر	١٠	٣٣	٣٥	شریکەی دوکەڵی عیراق
٦ ـ پاکەتی کارتون کاغەزی ئەلمنیوم داپوشراو بەسلوفین لەجگەرەی جمهوری و ترکی	٢٠	٥٢	٥٥	بەرژەوندی دروست کردنی جگەرە لە سلیمانی و شریکەی دوکەڵی عیراق .
٧ ـ پاکەتی کارتونی لە جگەرەی بابل بەفلترو داپوشراو بەسلوفین لەدەرەوە و کاغەزی زیوی لەناوە وە لە جگەرەی سێ ریزی (٧ + ٦ + ٧) و درێژی جگەرە ٨٤ ملم بەحجمی (کنك سایز)	٢٠	٨٦	٩٠	شریکەی دوکەڵی عیراق
٨ ـ پاکەتی کیسی کاغەزی جگەرەی صلاح الدین فلتر داپوشراو بەسلوفین لەدەرە وە و کاغەزی زیوی لەناوە وە کە ٣ ریز جگەرەی تیایە (٧ + ٦ + ٧) و درێژی جگەرە ٨٤ ملم حجمی (کینك سایز)	٢٠	٦٢	٦٥	بەرژەوندی دروست کردنی جگەرە لەسلیمانی

بەڕێوەبەری گشتی و سەرەکی ئەنجومەنی بەڕیوە بەرایەتی حسن حسین .

بیریکی راگوزاری

له‌قولای دڵه‌وه

⊙ چه‌ند جوانـه بژین‌و پاڵ به‌خه‌ڵکیشه‌وه بێنن ، که بژین ، چه‌ند جێگای شانازیا که‌به‌ری هیلاکی وره‌نجـی خۆمـان بخوین‌و وازلـه خه‌ڵکیش بێنن به‌ری ره‌نجی خۆیان بخون ، به‌بێ ئه‌وه‌ی کۆسپ بخه‌ینه رێگایان ۰

⊙ نمونـه‌ی به‌رزیـه ، ووشـه مان شیرین‌و به‌تام بێت ، ده‌م به‌پێ‌که‌نین‌و دڵ نـه‌رم بین له‌گـه‌ڵ هه‌مو ئه‌وانه‌ی له‌گه‌ڵمانا ئه‌ژین ، هه‌تا سه‌رلێ شیواو به هه‌ڵا چوه کانیش ، هه‌تا به‌و دڵ نه‌رمیه رایان‌کێشین به‌راستی سه‌رنجی رێگای به‌رپێنـان بـه‌ن ۰۰۰

⊙ مایـه‌ی شـانازیـه ئازایـه‌تی بخه‌ینـه دڵی تر سنۆکـه‌وه‌و بێ‌باروو دوو روه‌کان بخه‌ینه سه‌ر رێگای وه‌فاو دلسوزی‌و خۆشـه‌ویستی ۰

⊙ جوانترین ره‌فتـاری مرۆڤایه‌تی‌و خۆشه‌ویستی پێشان ئه‌ده‌ین ئه‌گه‌ر ماوه فراوان‌که‌ین بۆ ئه‌وکه‌سانه‌ی ئه‌یانـه‌وێ فێرن‌و چاکـه بکه‌ن ۰

⊙ چه‌نده جوانه خۆگری‌و ئازایه‌تی ، ده‌رون پاکـی‌و باوربون به‌خۆو ئارام گرتن! سه‌خت بین لـه بـه‌رده‌م کوسپ‌و که‌نداوه‌کانی رێگای ژیاناو نه‌روخین‌و راڕانه‌بین‌و له‌سه‌رکه‌وتنا زۆ له‌خۆمـان بای نه‌بین ۰

⊙ با هه‌مو یه‌کێکمـان یارمـه‌تی ده‌رو ده‌ست‌گـری ئه‌وی ترمان بین له هه‌موو رۆژگـارو سه‌رده‌مێـکا ، باهه‌مومان هاوکاری له‌گـه‌ڵ یه‌کتـر دابکه‌ین ، باقین‌و ناکوکی‌و خۆپه‌رسـتی گۆرکه‌ین ، تا له‌ناو کۆمه‌ڵا ته‌نیـا خۆشه‌ویستی‌و هاوکاری باوی هه‌بێت ۰

رۆژنامه‌ی هاوکاری چاوی‌که‌وت بـه هونه‌رمه‌ندی لاو « عطا قه‌زاز » وه ئه‌م دوو پرسیاره‌ی ئاڕاسته کرد :

پرسیاری یه‌کـه‌م : بیروڕات چیه‌به‌رامبه‌ر جۆلانه‌وه‌ی‌هونه‌ری وێنه کێشان لـه کوردستان دا ؟!

پرسیاری دووه‌م : ئه‌گه‌رهونه‌ر مه‌نده‌کانی کورد لـه‌کۆمه‌ڵێکی هونه‌ری دا کۆببنه وه ، وه پێشه‌نگای هونه‌ری‌له گـه‌لێ شوێنی وولاتا بکه‌نه‌وه ، یارمـه‌تی به‌هێز بونی جولانه‌وه‌ی هونـه‌ری‌وێنه کێشان ئـه‌ده‌ن ! ڕای‌تۆ له‌م باره‌یوه چێه ؟!

وه کاك عطای هونه‌رمه‌ندبه‌م جۆره وه‌ڵامی پرسیاره‌کانی داینه‌وه :ـ

دوو پرسیار له عطا قه‌زاز

وه‌ڵامی پرسیاری یه‌که‌م :

ـ بێ‌گومان هه‌موو یه‌کێك له‌ئێمه هه‌وڵ بۆ ئه‌وه ئه‌دات که دوارۆژی میلله‌ته‌که‌مـان ئاسـویه‌کی روناك تـرو گه‌شه دارتر بێت جا لـه رێگه‌ی هـونه‌ره‌وه بێت یان هه‌ر هۆیه‌کی تر ـ ئێمه‌ش هونه‌رین ئاواته گه‌وره‌کانی هه‌ڵگری مه‌شـخه‌ڵی رێی دوورو نزیکمان بوژاندنه‌وه‌ی نه‌ته‌وایه‌تیمان‌و گه‌شـه‌دار بوونی هونه‌ری کوردی لـه هـه‌موو چوارچێـوه‌ی کوردستانا له‌گه‌ڵ ئه‌م هیواو ئاواته‌شا پیویسته له‌سـه‌ر هه‌مو یه‌کێك که هونه‌رمه‌نده چه‌کی فلچه به‌کار بهێنـی‌و زیاتر کـۆل نـه‌دات بـۆ هێنانه‌دی ئه‌و ئامانج نـه ـ جولانه‌وه‌ی هونه‌ری وێنـه کێشان دوا به‌دوای شورشه بیرۆزه‌که‌مانه‌و سه‌رکـه‌وتنی شتێکی ئاشکرایه ۰

دوای ئه‌وه‌ش ته‌نها هـه‌ر هونه‌رمه‌ند ئه‌وه‌ی له‌سه‌رنیه ئیش بکاو تابلۆ بره‌نگێنی‌و میلله‌تیش قـه‌دری نه‌زانی به‌لکو پێویسته کۆمـه‌لیش چاوێکی روناك به‌هونـه‌را بخشێنی‌و بـه‌گۆیره‌ی خۆی خزمه‌تی ئـه‌م به‌شه پیرۆزه بکات ـ که‌ژیان ـ پیویشی پێی هه‌یه ۰

وه‌ڵامی پرسیاری دووه‌م :

قۆڵ هه‌ڵ کردن بۆ ئیشی هونه‌ری‌و پتـه‌و کـردنی که‌له‌پوره‌کـانمان شـتێکی ئاشکرایه کـه به‌ته‌نهـا که‌سێك‌و دوکـه‌س‌و چـه‌ن که‌سێك نایه‌ته به‌رهـه‌م ـ به‌لکو پیویسته له‌سـه‌ر هه‌موو هونه‌ر مه‌ندان کۆمه‌ڵ پێك بهینن یارمه‌تی یه‌کتر ـ به‌ن بۆ هێنانه‌دێ ئه‌و هیوایه

⊙ بـه‌ڵی ۰۰ ژیـان واخۆشه ئه‌گـه‌ر وانه‌بین ، نه‌ژیانمـان ژیانه‌و نه‌پێش ئه‌که‌وین ۰

به‌هره

له‌ناخی ده‌رونه‌وه

ـ کام باس ـ
دڵم په‌ژمرده‌ی باسێکه

به‌لام بێ‌ده‌نگی گێژاوی تانه‌و لۆمـه‌ی نه‌زانانه ۰
ته‌نیا تروسکه‌ی چـرای بیرم ۰۰
له‌گۆشه‌ی تاری ژووریکا ،
له‌بۆشـایی رۆژانی ره‌شـی هـاو ره‌گه‌زه‌کانما ۰۰
خه‌ریکی وون بوون‌و مردنه !
میشکم چزه‌ی ژانیك ۰۰
باس‌و خواسی پڕ له‌نه‌هامه‌تی رابووردووی پڕ ته‌م‌و مـژی براو دۆست‌و ناسیاوانـم وه‌ك درك پیا ئه‌چه‌قێ ۰۰۰
هه‌تا چاویش ۰۰ له‌جوانـی ئارایشت کراوی دیمه‌نـی دووباره کراوی ژیانا مه‌رگی ناکام ئه‌بینێ ۰۰ مه‌رگی هه‌ر مروڤیك که له‌بـه‌ر ده‌م تارمایی مردن‌و له‌ژێـر چه‌قـۆی دڕیا گۆشـتار گۆشت کرا ۰
هه‌موو گیانم ۰۰ مه‌رگم ، ژیانم
بێ‌ئارامی ته‌نیا باسێك ئه‌یان گریته باوه‌ش
باسی نه‌ته‌وه‌ی کورد
باسی خۆمان
چۆن له‌به‌ره به‌یانـی مێژوو مانا
قه‌لای سه‌ختمان دروست ئه‌کرد
له‌دواجار ۰۰ ملمان که‌چ کرد
ئه‌ی چۆن خومان
وه‌ك دوژمنمان
ووتمان : تازه ۰ ۰ ۰
نه‌وه‌ی کورد مرد
ئه‌وه‌ی ئـه‌م باس‌و خواسه‌ی کرد
نه‌ك حه‌یای کورد
حه‌یای گه‌لانی زه‌ویشی سه‌راپا برد

له‌هه‌ر باخێ گولێک

ئایا ئه‌زانی ؟!

● ئایا ئه‌زانی ده هه‌زار گۆم‌و گۆماو له‌جهانا هـه‌یه که مرۆڤ دروستی کردون‌و پانایان ۵۰۰ هه‌زار کیلومه‌تر چوار گوشـه ئه‌بێ ! وه گـه‌وره ترین گـوم ناوی « ئاکۆ سومبو » یه له سه‌ر ڕوباری گولتا له‌گانا ۰

● ژمـاره‌ی زۆر بونی دانیشتوانی جهان له سالی ۱۹۵۸ وه هـه‌تا ۱۹٦۷ گه‌یشتۆته ۵۱٦ ملیون ۰

ئه‌م ژماره‌یه ریك خراوی نه‌ته وه‌ریه‌کگرتوه کان لـه نیویورك بلاوی کرده‌وه ۰

بازاری پوڵی پۆسته

له مه‌زادیکی ئاشکرادا له نیویورك دووپوڵی پوسـته فرۆشران ، که‌وێنـه‌ی (جورج واشـنطن) یان پیوه‌بو ، نرخی ڕاستی ئه‌م دوو پولـه ٤ سنت بوه ، که له‌سه‌ر کاغه‌زی سـه‌وز چاچ کراون ، ئم دوو پولـه نرخیان گه‌یشته چوار هه‌زار و پێنج سه‌د دۆلار ۰

ئه‌وئافره‌ته‌ی بیسـت‌و دوو ساڵه خه‌وتووه

له ۲۷ی کانونی دووه‌می ساڵی ۱۹٤۷ دا «باتریشیا» که ته‌مه‌نی ئه‌وکاته ۱۷ ساڵ بو، هه‌والی مردنی ده‌زگیرا ـ نه‌که‌ی پێ‌گه‌یشت ، کـانی باتریشیا ئه‌م هه‌والـه‌ی بیست بو رایه‌وه‌و بۆ ماوه‌ی دوو رۆژ له سه‌ر یه‌ك خه‌وی لێ‌که‌وت ، دوای بردیان بۆ نه‌خۆشـخانه له شـاری شیکاگو ، وه له ۲۲ ساڵه‌وه تا ئیسته بـه نوسـتوی ماوه‌ته‌وه ، هه‌رچی هـه‌وڵی له‌روی پزیشکی‌و زانستیه‌وه له‌گـه‌ڵی به‌کار هێنراوه بۆ خه‌به‌ر کردنه وه‌ی بێ سود بوه ، ئه‌وه‌شی شایانی باسه، لیـدانی دڵی ئاسـایه‌و له‌باریکی سرو شستی دایه ، وه بـه ده‌یان پزیشـك خه‌ریکی خه‌به‌ر کردنـه‌وه‌ی بون به‌بێ گه‌یشتنه مه‌به‌ست له‌گـه‌ڵ ئه‌وه‌شا هێشتا بێ هیوا نه‌بون ۰

وه [ئیسته ته‌مـه‌نی ٤۱ سـاڵه به‌بێ ئـه‌وه‌ی خوی هیـچ بزانێ وه‌ناش زانی زینـدوه ، وادیاریشمـه به‌دریژای تـه‌مه‌ی هـه‌ر له‌خه‌وا ئه‌بێت‌و که‌س نازانی که‌ی خه‌به‌ری ئه‌بێته‌وه ۰

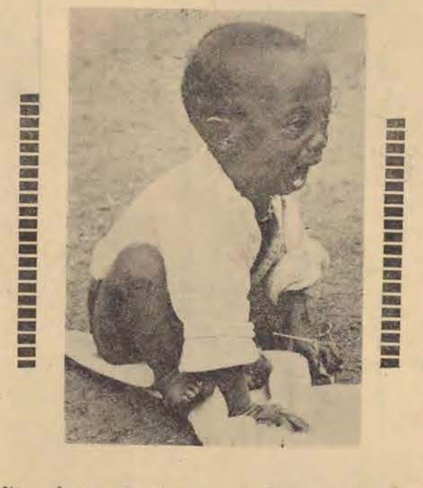

جیاوازی ره‌گـه‌زایه‌تی ،باوه‌ڕی ناره‌وای ئیمپریالیزم ئه‌م کورپه‌شی بێ مافکردوه